...оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 195 (11793) | 1968 оной августын 20, вторник | Сэн 2 мүнгэн

РЕПОРТАЖ

„АЛТАН БОРООГОЙ" ШААЯАН ДУНДУУР

...Улаан-Үдын ай...май „Советская ...ссия" колхоз гү...дэ таряа ху...даха түсэбөө ...ргэхэнь. ...800 гаран цент... алтан шара ...нисэ гүрэнэй ...баарта ту...агдахань.

...Хайлааhан гэжэ газартахи колхозой ...полинууд Суулгаhаа 20—30 модо... нэмжыдэг. Бидэнэй хүрэжэ ерэхэдэ, ...подо комбайн хойно хойноhоо hубаран... ...гүй үргэн таряан далайн долгин соо ...hэн.

...ор августын 10-да Хэлго ерэжэ, тэндэ... Хоолой гэжэ газарай 91 гектар шэнин...аа дууhаад, Хайлааhанай тарянда ...одоол шумайшоод лэ ябаhан үень бай... ...айнернууд Е. Алексеев, И. Китаев, П. ...В. Гущенко, А. Мордвин, Л. Емелья... ...д «корабль» дээрэhээ буунагүй, тэ... ...минута бүхэн гамтай.

...гойдо нэгэшье үүлэгүй, хоёр үдэр бүр... ...ор сүүдхэhээ үлүү ажал хүүлээгүй ...ад, одоол наран hалхин хоёроо гамна... ...о урманда таряашадшье зоригтой, ма... ...дшье hаатанагүй. «Монсогор ороohо ...үйгөөр, минуташье hаатахагүйгөөр ...даа бэлдээ hэмди»,—гэжэ таряа ха... ...түрүүшын мүр гаргаhан комбайнер... ...ексеев Китаев хоёр бидэндэ ойлгуул...

...шье полинн нюруунhаа 8—10 санти... ...ртэй hолоомоной узуур үлөөд лэ, тэб... ...р бухалнууд жэрылдэхэ юм. Агроном ...рдуковский урматай. Зарим газартаа ...12—15 центнерээр жэгдэрнэ. Суул... ...эдхэлэй пунктhаа ороohотой нэгэ... ...нна бусаагүй. Алтан шарахан шэнин... ...hон соо нэгэшье торисо, үбhэн үзэг... ...бшуу. Тинхэдэ агроном эгээл саг соо... ...байнуудаа табиhан байгаа. Эльгээгдэ... ...ран hайн шанартай.

...лангай газарай Суулгада дүтэ байхада ...ейина таряа шэрээ hэн. Мүнөө колхо... ...центрэй дэргэдэхи тоог дээрэ буулга... ...годонь, түрүүн 7, тингээд 12 автома... ...ажа эхилбэ. Автомашинын жолоошод ...В. Таскаев, М. Паталицын, Т. Ши... ...бусадтай уулзахадамнай машинаа ехэл дурагүй байлганад. «Үрдижэ яданабди, комбайнууд зогсохоёо hанана!»—гэжэ тэдэ нэгэ хүндэл хэлэхэ юм. Халуун наранай элшэ доро хүлэршэhэн нюурнуудтань эрмэлзэл, зориг зангидагданхай.

Сэхынь хэлэхэдэ, сүлөөтэй хүн үгы. Ахалагша агроном Г. Г. Бурдуковский, түрүүлэгшэ Л. С. Трифонов, парткомой секретариин уялга дүүргэгшэ И. П. Пеhтеров эдэ үдэрнүүдтэ ходо хүл дээрээ... Тэрэшэлэн повар Ф. А. Русина таряашадай үдын эдеэ, сай таhалдуулнагүй, тэрэ тусгаар унаагүйшье hаа, таряа шэрэдэг машинануудые зүбөөр хэрэглэнэ.

Ингэжэ бүхы таряашадай, хүтэлбэрилэгшэдэй бултааран оролдоhоной урманда «алтан бороо» таhалгаряагүй аадарлана. Колхоз түсэбэй ёhoop 4800 центнер гүрэндэ тушааха ёhотой байhан аад, мүнөө тэрэнээ дүүргэжэ байна. Абаhан уялгаа 5800 центнертэ хүргэхэ юм. «Мүнөө бидэ хоёр фронтоор добтолжо эхилбэбди. Нэгэдэхинь—уялгааа дүүргэлгэ, хоёрдохинь—үрэhэнэй таряа хаалга болоно. Түсэбэйнгөө ёhoop шэнисын үрэhэн амбаартамнай орохо ёhотой. Энээнээ hаяын үдэрнүүдтэ дүүргэхэбди. Мүнөө жэл таряан hайн!»—гэжэ түрүүлэгшэ Л. С. Трифонов тэмдэглэбэ.

Иимэ наратай үдэрнүүдэй байгаа hаа, шэнинсээ август соогоо хуряажа дүүргэхэбди гэжэ таряашад хэлээ hэн. Энээндэ үнэншэнгүй аргагүй. Үглөөгүүр тэдэ шүүдэрэй хатахатай сасуу, 10-аад часай үеэр ажалдаа гараад, hүнинн хахад хүрэтэр комбайнhaa буунагүй бшуу.

«Советская Россия» колхоздо таряа хуряалгын үедэ тусгаар хүлhэн түлэгдэдэг байна. Комбайнер үдэр бүри нормоёо дүүргээд ябабал, 6 түхэриг 50 мүнгэ, 42 килограмм ороohо алдагүй абаха байна, теэд эдэмнай үдэрэй 2 нормо хүрэтэр хэдэг байнал! Нормоhоо үлүү абтаhан центнер бүхэн 3—5 мүнгөөр ехэ боложо эхилдэг. Тинмэhээ сал... хүлhэнэйшье талаар мүн лэ урмашуулга бии.

«Советская Россия» колхозой мүнөө намар иимэ урагшатай түргэн таряагаа хуряажа эхилhэнэй гол шалтагаан хадаа тэдэнэй бүри эдэ үдэрнүүдhээ ерэхэ жэлэйнгээ тарилгада бэлэдхэл ябуулжа эхилhэнhээ юм байна гэжэ ойлгообди. Тоог дээрэ эрхим шанартай үрэhэ хаар тэмсэнэ. Тинхэдэ тарялан дээрэ—комбайнуудай хадажа дүүргэhэн полинуудта Х. Г. Русинай толгойлдог оньhожоруулагдамал бригада ороно. Тэдэ hолоомо полинн захада гаргажа hүрилхэ юм. Тинхэтэйнь сасуу аха дүүнэр Астафьевтан, В. Гермилов гэгшэдэй хүсэтэ тракторнууд паар хахалжа эхилнэ. Энэ мүнөө таряа хуряаhан газарта ерэхэ хабар обёос, горох, наран сэсэг таригдаха. Тинмэhээнь ямараар полёо элдүүрилхыень агроном заажа үгэнхэй.

Ингэжэл эмхитэй ажал, эдэбхи мүрысөөн мүнөө үедэ «Советская Россия» колхоздо орьёлно. Зүгөөр таряашадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үшөөл hайжаруулхаар, таряашадые хэрэгтэй юумээрнь—эдеэ хоол, амарха газар, унтари хэбтэреэр үшөөл hайса хангахаар гэжэ hанагдана. Юундэб гэхэдэ, эдэ бүгэдэ таряа хуряалгын эршэтэ ажалда туhалха, тэндэ хүдэлдэг хүн зоной эрилтые дүүрэн хангаха ха юм.

Тинбэ ябашье, мүнөө хуряалгын халуун хаhые тус колхозойхид амжалтатай үнгэргэжэ байна. «Алтан бороогой» шааяан дундуур урматай ажалай үрэ харагдана.

Д. ЭРДЫНЕЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Автомашинын жолоошон **П. Н. Рындин** жэл бүри таряа хуряалгын үедэ комбайн тоог хоёрой хоорондо гүйлгэдэг юм. Тэрэ мүнөөшье таряа hайнаар зөөнэ. 2. Комбайнернууд Анатолий **Мордвинов** (зүүн гарhaa) Петр **Китаев** хоёр шэнэ полидо таряа хадалгаа эхилхэнь.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ПОЛИТИЧЕСКЭ hУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛДЭ hАЙНААР БЭЛДЭЕ

Политическэ hуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэ саг ойротобо. Мүнөө хаа хаанагүй партийна организацинуудта hуралсалай шэнэ жэлэй бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Партийна hуралсалай гурбан шатада—политическэ эхин hургуулинуудта, марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалха hургуулинуудта, теоретическэ семинарнуудта—hураха хүнүүд тодорхойлогдоно, пропагандистнарые нэмэжэ томилхо, заримыень hэлгэхэ мэтын эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулагдана.

Коммунистнуудай, партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь партийна hуралсалай шэнэ программын hайн, ашатай туhатай байдагые бодото байдал гэршэлнэ. Хүнүүдэй эрдэм бэлэдхэлые хараадаа абажа, шата дамжуулан hургаха гурим тогтоhижон заншаба. Эхин шатын политическэ hургуули дүүргэгшэд дунда шатада—марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалха hургуулида ороно. Дунда шатын hуралсалhaa дээдэ шатада—теоретическэ семинарнуудта орожо hурана, үгышье hаа, эдэнэй олониинь пропагандистын, элидхэлшын, лекторэй даабари дүүргэдэг байна.

Партийна hуралсалай үнгэрhэн жэлнүүдтэ али тухай олон хүн политическэ, теоретическэ эрдэмээ дээшэлүүлhэн байна гээшэб! Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ 38790 хүн hуралсаhан байна. Тиигээ хадаа эдэнэр бүхы юумые, оршон тойрон боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдэй орёо үлхээе өөhэдөө зүбөөр ойлгохоhoo гадна, хүнүүдтэ тайлбарилжа үгэдэг, эдэ бүгэдые саагуур харадаг, гүнзэгыгөөр сэгнэдэг, зохихо тобшолол хэдэг болоhониинь арсашагүй. Политическэ hуралсалай аша туhые, үрэ нүлөөе үшөө юугээр тайлбарилхаб гэхэдэ, хүнүүд ажал хэрэгтээ бүтээмжэтэйгөөр хандадаг, эдэбхи үүсхэл бадаруулдаг байна. Эдэ бүгэдэнь ажал хэрэгтэ ашатай түлхисэ болодог. Политическэ hуралсал, тэрэндэ хабаадагшадай холбо нүлөөе дан халирхайгаар бэшэ, зүбөөр ойлгохо шухала. Жэшээ болгон нэгэ баримта дурдая. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой hү hаалиин хоёрдохи фермын (Хуушан Борьёодо hуурижанхай) коллектив комсомол-залуушуулhaa бүридэнхэй. Эндэ партийна бүлэг бии. Группарторгонь—Цыден Батуев. Эндэхи политическэ hуралсал жэлhээ жэлдэ hайнаар эмхидхэгдэдэг. Мүн олон хүниинь үдэшын hургуулида hурадаг юм. Ойлгууламжын хүдэлмэри эндэ юрэнхыдөө hайнаар табигданхай. Энэ фермын хүдэлмэришэд согтой залитайгаар хүдэлдэг, хүхюун сэнгэлигээр сүлөөтэй сагаа үнгэргэдэг—иимэ эдэбхи үүсхэлтэй, эбтэй эетэй коллектив юм. Фермын партийна бүлэг тоогоороо олошоржо, политическэ талаараа болбосоржо байнхай. Үйлэдбэриин түрүүшүүл, комсомолшууд партида ороно. Мүнөө энэ бүлэгтэ 10 коммунист, 5 комсомолец бии. Тус гүүртэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг, байгша оной хахад жэлэй дүнгүүдээр аймаг соогоо хоёрдохи hуурида гараа. Зунай hарануудта үнеэн бүриhөө 1000 литр hү hааха гэhэн үүсхэлые халуунаар дэмжэнхэй, габшагайшалан хүдэлжэ байна. Фермын коллективэй гэшүүн бүхэнэй үндэр мэдэрэлтэйгээр ажал хэрэгтээ хандаhанайнь аша үрэ тобойн харагдана.

Энэ жэлэй политическэ hуралсалда хабаадаха хүнүүд тодорхойлогдожо байна. Энээн тухайда партиин райкомуудhaa мэдээсэлнүүд редакцида ороно. Зэдын, Улаан-Үдын хүдөөгэй, Загарайн ба бусад аймагуудай партийна организацинуудта иимэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Энэ хэрэгтэ үнгэрэгшэ жэлэй алдуунуудые дабтажа болохогүй. Юуб гэхэдэ, зарим газарта коммунистнуудай hуралсал тодорхойлходоо юрэнхы эрдэм, политическэ бэлэдхэлыень хараадаа абалсангүй, эрдэмээр адли бэшэ хүнүүдые нэгэ партада hуулгаха ушар али олон үзэгдэдэг байгаа. Ажал үйлэдбэриин онсо илгаанууд зарим ушарта эдэ бүгэдые сахихын аргагүй байдаг. Тиигэбэшье боломоор газартань энэ эрилтэ хараада абалсабал шухала. Гэбэшье үнгэрэгшэ жэлдэ энэ талаар ехэ дутагдалнууд тохёолдодог байhан. Эдээн тухайда Яруунаhаа, Хориhoo, Хэжэнгэhээ—пропагандистнуудай зүгhөө гомдол ородог байгаа. Мүн зарим газарта малшадай hуралсал мүртэйгээр эмхидхэгдээгүй үлэhэн юм. Мүнөө партийна организацинууд коммунистнуудай hуралсал тодорхойлхо үедөө эдэ бүгэдэндэ hаналаа табиха ёhотой.

Партийна hуралсалда бэлдэхэ үшөө нэгэ шухала асуудал гэбэл пропагандистнуудые шэлэн олохо хэрэг болоно. Эдэнэрэй олонхинь hэлгэгдэнгүй үлэдэг болоhон байна. Энэнь тон hайшаалтай. Политическэ hуралсалай шэнэ программаар ябуулагдажа эхилhэнhээ хойшо пропагандистнарые шэлэн олохо хэрэгтэ ехэ анхарал табигдадаг болонхой. Тиимын тула эрдэм hургуулитай, пропагандистын дүй дүршэлтэй хүнүүд энэ хүдэлмэридэ табигдадаг болоо. Мүн хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд олоороо хабаадуулагдана. Жэшээнь, hуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ 77 научна хүдэлмэрилэгшэ, дээдэ hургуулинуудай багшанар, промышленна предприятинуудай 77 директор, 18 совхозой директорнууд, олон багшанар, инженернүүд, технигүүд, бусад дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд пропагандистаар хүдэлhэн байгаа. Мүнөөшье жэлдэ партийна организацинууд энэ хараа шугамаа баримталха юм. Партиин Зэдын райком hуралсалай энэ жэлдэ колхоз, совхозуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэдые, ахамад мэргэжэлтэдые пропагандистаар хүдэлгэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Пропагандистнарай эрдэм, мэргэжэл дээшэлүүлхэ, марксистско-ленинскэ суртал нэбтэрүүлхэ, олониитэдэ ойлгуулха оншо аргада hургаха гээшэ тон шухала асуудал мүн. Пропагандистнарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэреэ олон райком, парткомууд бодомжотойгоор, холын хараатайгаар ябуулдаг. Методическа конференци, семинарнууд үнгэргэгдэдэг, дүй дүршэл тухай хөөрэлдөөн болодог, бэе бэеынгээ занятида байлсаха мэтын хүдэлмэри ябуулагдадаг байгаа. Гэбэшье энэ хэрэг тон hайнаар табигдажа шадагдаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим райкомууд, тэдэнэй политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд пропагандистнарта теориин, методикын асуудалаар зохихо туhаламжа үзүүлжэ шададаггүй байгаа. Хэжэнгын, Яруунын аймагуудай пропагандистнар иимэ ажаглалтануудые хэhэн байна. Пропагандистнарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгые улам hайжаруулха, нэгэ гуримтай болгохо тухайда бодомжолмоор.

Политическэ hуралсал, партийна пропаганда бүхыдөө В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдаха байhаниинь ойлгосотой. Энэ ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан тогтоол соо энээн тушаа онсо тэмдэглэгдэнхэй. hуралсалай шэнэ жэлдэ В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалалгада гол анхарал хандуулагдаха юм. Иимэ зорилгоор теоретическэ семинарнууд урданайхиhaa олоор эмхидхэгдэнэ.

Гүрэн түрын удха шанартай ехэ ойдо бэлэдхэлэй хүдэлмэри үдэр бүри улам үргэдэжэ байна. Совет арад, тэрэ тоодо буряад арад, энэ түүхэтэ hайндэрые ажалай бэлэгээр угтаха социалис уялгануудые абанхай, ажал хүдэлмэриингөө дэлисэ улам үргэдхэнэ, алхамаа улам жэгдэдхэн шангадхана. Эдэ бүгэдэн тухайда шэнэ мэдээсэлнүүд үдэр бүри ороно. Агуу ойе амжалта түгэсөөр угтахын тулада республикын промышленна предприятинууд, колхоз, совхозууд, коллектив бүхэн тусхай түсэбүүдые табижа эхилээ.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй үедэ үзэл сурталай хүдэлмэреэ улам үргэдхэхэ шухала. Энэ хэрэгтэ политическэ hуралсал ехэ үүргэтэй. Тиимэhээ коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй политическэ hуралсал улам hайнаар, теоретическэ талаараа түгэс удхатайгаар эмхидхэхын тулада шэнэ жэлдэ эрхимээр бэлдэхэ гээшэ партийна организацинуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭhӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ИЛЬИЧЭЙ ЗАХЯАГААР

МОСКВА. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулhан, «ГОЭЛРО-гой түсэбhөө мүнөө саг хүрэтэр» гэhэн лекци-экскурсинууд Политехническэ музей соо августын 17-до эхилээ.

...СССР-эй энергетикын, электрификациин хүгжэлтэ харуулhан томо гэгшын панно-карта дээрэ галнууд яларан носошоно. Энэнь 50 жэлэй туршада баригдаhан түлишөөр хүдэлдэг, гидравлическа электростанцинуудые харуулна.

Элеваторай халуун хүдэлмэриин хаhа

РЫБИНСК. (ТАСС). Рыбинскын талха таряа тушаажа абадаг комбинадай хүдэлмэриин халуун хаhа эхилбэ. Шэнэ ургасын таряан Волгын адагhаа үдэр бүхэндэ нишэ асарагдана. Приволжиин, Доной, Ставрополиин полинуудhaa асарагдаhан ороohо таряан теплоходуудhaa түхэреэн сүүдхэ соо таhалгаряагүй буулгагдана.

Комбинадай хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөндэ оролсонхой. Ажалаа hайнаар эмхидхэhэнэй, бүхы агрегадуудай ба механизмуудай hаадгүйгөөр хүдэлhэнэй ашаар таряа тушаажа абаха саг болзороо нилээд түргэдхөө.

Вождь тухай аялгална

Туркмениин соёлой ордонууд, байшангууд, хүдөөгэй клубууд соо шэнэ дуунуудай аялгые дутар, гидтжак хангюурдана. Уран hайханай бүлгэмүүдтэ хабаадагшад В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулhан арадай бэлигэй hайндэрфестивальда бэлдэнэ. Арадай 250 театр, уран hайханай хоёр мянган коллектив фестивальда хабаадаха.

Эртэ урдын хизаарай шэнэ байдал

Совет республикын hаял тогтожо, дайнай hандарал хохидолhoo гаража үшөө хүсэд үрдеэдүй байхада, В. И. Ленин Муганиин талые уhалха, Азербайджанда хлопок ехээр тарижа ургуулха зорилго түбхын түрүүн табяа hэн.

Мүнөө Муганьда шэнэ, жаргалта байдал манданхай. Тинхэдэ гандан хаташадаг байhан талада мүнөө жэмэстэ саадууд hалбарна, хэдэн арбаад мянган гектар хлопогой плантаци нэмжынэ. Сальянска районой Низамиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Кудрат Самедов «В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол тушаа нютагайхиндаа хөөрэхэдөө, вождиин захяагай яажа бэелүүлэгдэhэн тухай хэлэбэ.

НАНАЙН ТОСХОНУУДАЙ hОНИН

ТРОИЦКОЕ (Хабаровскын хизаар). (ТАСС). Нанайн Джари тосхоной «Интернационал» гэжэ артелиин загаhашадта хүдөөгэй барилгашад клуб-комбинадай шэнэ байшан барижа, ашаглалгада оруулба. Шэнэ клуб соо үргэн экрантай кино табиха, уран hайханай бүлгэмэй артистнарай бэлдэхэ таhалга, кафе бии. Тус комбинат колхозой hомолhон мүнгөөр баригдаа. Энэнь В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан Нанайн тосхонуудта баригдажа байгаа соёл гэгээрэлэй арбан эмхи зургаанай нэгэниинь болоно.

А. Н. Шелепин Ленинэй орденоор шагнагдаба

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа хүрэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ нүхэр **Шелепин** Александр Николаевичые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Ленинэй** орденоор шагнаба.

(ТАСС).

НИИСЛЭЛ ХОТОДО

СССР-эй Агаарай Флодой үдэрэй урда совет авиаторнуудай hайндэртэ зорюулагдаhан баярай суглаан Союзуудай байшангай Колонно зал соо августын 17-до болобо.

Энэ жэл манай аэрофлот 62 миллион хүниие агаараар зөөхэ. Советскэ Союзда хоёр мянга хахад агаарай зам бии юм. Энэ зам СССР-ые 40 хилын саинахи гүрэнүүдтэй холбоно. Эдэмнай эб найрамдалай хани барисаанай замууд болоно.

* * *

Софидо болгошо Залуушуулай, студентнүүдэй IX бүхэдэлхэйн фестивалиин дүнгүүдтэ зорюулhан үдэшэ Москвагай «Сокольники» гэжэ үнинэй суута парк соо үнгэргэгдөө.

* * *

М. Горькиин нэрэмжэтэ амаралтын түбэй парк соо эрдэм ба техникын үдэр үнгэргэгдөө. *Түбэй эстрадые харахаяа ерэhэн хүнүүд «Радио тухай юу мэдэнэбта?» гэhэн викторинада хабаадаха, органическа химиин эди шэдиие хараха. «Эрдэм ухаанай ба ажалай хоорондын холбоон» гэhэн аман үгын журнал хараха аргатай.*

* * *

Пермиин гүрэнэй оперо, балетэй театрай зүжэгүүд **Кремльдэхи Съездүүдэй ордон соо табигдажа, хүн зониие ехээр hонирхуулна.**

Мүн Польшын эстрадын артистнууд энэ үдэр Москвада концертнүүдээ табижа эхилхэнь.

Сибириинхид айлшадые угтаба

ЭРХҮҮ. (ТАСС). Японой Канадзава хотын делегацида зорюулhан үдэшэ эндэ августын 16-да болоо. Энэ делегаци Эрхүү хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй, «СССР—Япон» хани барисаанай бүлгэмэй отделениин уряалаар, харюудаа айлшалжа ерээ.

Энэ үдэшэ үгэ хэлэhэн Эрхүү хотын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Н. Ф. Салацкий, Японой делегациин толгойлогшо Сигеки Мори гэгшэд анда хотонуудай хоорондын холбооной улам бэхижэжэ байhые тэмдэглээ.

ВЬЕТНАМАЙ ҮНЭН ХЭРЭГ ИЛАХА!

hаналаа нэгэдэлгын hара

МОСКВА. (ТАСС). Совет-вьетнам хани барисаанай hаналаа нэгэдэлгын hарын дүүрэhэнтэй дашарамдуулан, Измайловска амаралтын парк соо баярай суглаан болобо. Эндэ сугларгашад Совет-вьетнамай хани барисаанай бүлгэмэй Центральна правлениин түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Артемьевэй үгэ хэлэхые шагнаа.

СССР-тэхи ДРВ-гэй посольствын үмэнэhөө посольствын советник Нгуен Тьен Тхонг үгэ хэлэхэдээ, США-гай ээзрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлдэ Советскэ правительствын, совет арадай ургаа ехэ туhа хүргэжэ байhыень тэмдэглээ.

...ЭМХИТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАХАДА...

...рамхаанай леспромхозой хү...ришэд ажалаа зүбөөр эмхид...байгша он соо hайн амжал...дые туйлаба. «Забайкаллес» ...ат соогоо энэ коллектив ...суурхаа юм.

...эр долоон hарын туршада ...мянган кубометр hайн шанар... модо бэлдээ, мүн ажалайнгаа ...ые нилээд дээшэлүүлээ. Тус ...промхозой коллектив июль hа... ...түсэблэлгын, материальна ...хуулгын шэнэ гуримда оро... ...аад, түсэбhөө гадуур 18 ...ан түхэригэй продукци ху...

...өө Хурамхаанай леспромхо... ...хүдэлмэришэд август hарын... ...даабариhaa гадуур 13 мянган ...метр модо бэлэдхэхэ зорилго ...табяад, эршэмтэйгээр ажал... ...байна.

В. СТУПИН.

Арадай ажахыда эрхим шанартай модо элбэгээр үгэе

ШЭНЭ ТЕХНИКЫН ХҮСӨӨР

Республикымнай модо бэлэдхэдэг промышленностиин предприятинууд хүсэ ехэтэй оньhон техникээр хангагдажа байнхай. Тэрэнэй хүсөөр модо бэлэдхэлгын хүдэлмэри хүнгэдхэгдэжэ, бүтээсэнь дээшэлнэ.

Отологдоhон модо ута загаарнь ашаанай машинануудта тээхэ «П-19» гэhэн түхеэрэлгэ ТДТ-75 түхэлэй тракторта тодхогдожо, олоной hайшаалда хүртэбэ. Шэнэ оньhон арга хэрэглэhэнэй ашаар модо бэлэдхэгшэд ажалайнгаа бүтээсые дүрбэ дахин дээшэлүүлбэ.

Байгша он соо манай Буряадай модоной промышленностиин предприятинууд шэнэ түхэлэй 30 оньhон машина абажа, хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэдхэн, hайн шанартай модо бүри ехээр отолхо зорилго урдаа табина.

НЭГЭ МИЛЛИОН КУБОМЕТР

«Забайкаллес» комбинадай модо урадхуулагшад түрүүшын 1 миллион кубометр hайн шанартай модо урадхуулжа, Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта, мүн аха дүү оронуудта эльгээбэ. Хэнэйшье мэдэhээр, энэ хабартаа хура бороо ехээр орожо, уhа голнууд эрьеhээ халин, республикымнай модо урадхуулагшадта нилээд сошордолтой саг тохёолдоhон юм. Тиигэбэ ябашье, модо урадхуулагшад габшагайгаар ажаллажа, саг болзор соонь hара бүриингөө даабари дүүргэнэ.

Зунай дүүрэтэр «Забайкаллес» комбинадай хүдэлмэрилэгшэд үшөө нэгэ миллион кубометр модо урадхуулха зорилготой.

Мүнөө модо урадхуулгын хүдэлмэридэ 3000 хүдэлмэришэн ажаллана. Тинхэдэ энэ хүдэлмэридэ 34 бульдозер, 150 лебедко, 30 катер хэрэглэгдэнэ. Модо урадхуулагшад урдаа табиhан хараа бодолнуудаа хүсэлдүүлхээр шиидээд, габшагайгаар ажаллажа байна.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР А. Н. СОКОВИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын хүдөө ажахын органуудта олон жэл, hайнаар хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Соковиков** Александр Николаевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1968 оной августын 19.

Коммунист тухай хөөрөөн

ҮЛЬДЭРГЫН ХОЙМОРТО

ҮЛЗЫ ҺАЙХАН Үльдэргэ тосхон үдэрһөө үдэртэ улам залуу, улам һайхан болоһо байдаг. Ниитынһэ, үмсынһэ үндэр үндэр гэрнүүд бодожо, шугам шэнгеэр зурыһан гудамжануудыень шэмэглэнэ. Һүүлэй үедэ шэнэ гудамжануудшье бии болонги.

...1964 оной зун һэн. Найман жэлэн һургуулиин хажууда ехэ гэгшын шэнэ байшан бодошоод, сонхонуудынь һаяхан шэллүүлэнхэй, нарата дэлхэйе гайхаһан нюдөөр хаража һуухадал гээ бэлэй. Гэбэшье досоохинь үшөөл булта бүтээдүй хэбэртэй, эндэ тэндэһээ алха, һүхэнүүдэй тоншохо, сабшаха абяан таһарнагүй. Хүдэлжэ байһан зонуудыень харахада, булта наһажаалшаг хүнүүд. Тэдээн соогоо бэеэр томошог, маряатай нэгэ хүн гэрэй хана хаяа бүхэнииень эмээхэй нюдөөр шэртэн, юушьеб бодоно, блокнот соогоо юумэ бэшэнэ.

Газааһаа эндэхи һургуулиин директор Цокто Номтоевич Номтоев орожо ерэбэ. Үүдээр орохоһоо хойшо тэрэ энеэбхилэн:

— Баатар барилгашадта алдар соло! — гээд, һүүлдэнь хүн бүхэнэй гар барижа, хүхюутэйгөөр мэндэшэлбэ. Цокто Номтоевич үнэөхи блокнот бариад байгша хүндэ дүтэлжэ:

— Ж а м б а л Доржиевич, ниишэмнай болоһон һонин юун бэ? — гэжэ асууна.

— Юун байхаб дөө. Танайнгаа һониниие дуулахаяа хүлеэшөөд байнабди. Хэзээ хүрэжэ ерэбэт? — гэжэ тэрэнь харюусаба.

— Мүнөө һая машинаһаа буугааб. Гэртээш оронгүй, сэхэ наашаа ерэбэб.

— Зай, олзотой омогтой бусабагта?

— Олзотой даа. Шэнэ һургууляа шэрдээд, үшөө үлэхөөр шэрэ асарааб. Сонхо можонуудтааш шэрэ олооб, — гэжэ баяртайгаар миһэрнэ. Ингэжэ хэлэхэдэнь саадахинь мэхэтэйгээр энеэбхилэн:

— Һанаһандаа хүрэжэ, һарбайһанаа абахамнай бэшэ гү? — гэбэ.

— Харн. Дөөл, танай ашаар лэ энэ байшан бүтэбэ гээшэ даа, — гэжэ директорэй хэлэхэдэ, Жамбал Доржиевичынь гараараа «болигтыл даа» гэһэншүүгээр зангаад:

— Колхозойнгоо правленидэ баяр хүргыт. Колхозой правлениин манай үүсхэлые дэмжэжэ мүнгэ һомолоогүй һаань, бидэ улаан гараараа юу бүтээхэ һэнбибди даа,— гэбэ.

Энэ тэрэ, жэжэ бутархай хэрэгүүдые шиидхээд, Цокто Номтоевичой гаража ошоһон хойно, үдэрэйнгөө хоол барихаяа дархашуул тараба. Үнеэхи хүмнай тэдэнһээ таһараад, классуудай шэрдэгдээгүй үүдэнүүдые нэгэ- нэгээр нээжэ үзэбэ. Үглөөдэрһөө эхилжэ эндэ шэрын хурсахан хангалаар анхилхань гээшэ. Августын арбан табанда энэ гэхэ өө мөөгүйгөөр һургуулиин шэнэ байшан тусхай комиссида тушаагдаха ёһотой.

«Мүнөөнэй эрилтэдэ зохимо байшантай болоходонь, найман жэлэй бэшэ, харин дунда һургуули нээхэ юм ааб даа. Эндэһээ эхилжэ, үхибүүднай эрдэмэй харгы руу зоридог болохо». — гэхэ мэтэ бодолнуудые тархи соогуураа гүйлгэжэ байтараа, гэнтэ мэдэһэн шэнги, тэрэ хүн блокнодоо самсынгаа энгэрэй хармаанда хээд, гаража ошобо.

Энэ хүмнай Сампилон Жамбал Доржиевич гэжэ алдартай хүн гээшэ. Үльдэргэдэ олон жэлдэ колхозой түрүүлэгшэ ябаһанаа, үбшэнэй шалтагаанаар пенсидэ гаранхай. РСФСР-эй тусхай пенсионер ааб даа.

Теэд пенси эдеэд, һанаа амархан хэбтэхэ дурагүй хүн байшоо. Нэгэ суглаан дээрэ Үльдэргэ нютагай наһажаал зондо хандажа, пенсионернүүдэй совет эмхидхэхые дурадхаба. Наһаараа ажал хэжэ, альгаа хоолоһон үбгэд, хүгшэд тэрэниинь зүбтэй дээрэ тооложо, пенсионернүүдэй совет эмхидхэжэ Сампилониие түрүүлэгшээр һунгаһан байгаа.

Уданшьегүй гартаа дүйтэй үбгэдһөө бүридэһэн дархашуулай бригада эмхидхээд, һургуули барихаар шиидэһэнээ пенсионернүүдэй совет мэдүүлбэ. Тэрэ бригадые Сампилон өөрөө толгойлоо юм...

Хүршэ колхозуудта баригдаһан һургуулинуудай проектые өөһэдөө өөһэдынгөө байдалда зохилдуулан хубилгаад, шэнэ байшан яһала түргэн саг соо тэдэнэр бүтээгээ бэлэй. Халуун уралаар халаагдаха тусхай түхеэрэлгэтэй һургуули барьяа.

• • •

ТЭРЭ ГЭҺЭЭР дүрбэн жэл үнгэршэбэ. Энэ хугасаа соо Үльдэргэдэ пенсионернүүдэй гараар олохон ниитын байшангууд бодоо. Тэрэ тоодо малшадай үхибүүдэй байха интернат, колхозой музейн байшан болон бусад.

Пенсионернүүдэй үүсхэлээр Үльдэргэдэ хэдэн зуугаад модон жэл бүри таригдажа, колхозой сэсэрлиг бии болоо. Хожомой сагта эндэ парк бии болохо аабза. Эдэ бүхы хэрэгые эсэхые мэдэдэггүй Жамбал Доржиевич ударидадаг.

Мүн лэ тэрэнэй дурадхалаар үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдэн түрэһэн үдэрые баяр жабхалангай оршон байдалда тэмдэглэжэ, үшөө олон жэлдэ ажана жарган һууххыень юрөөдэг ёһо заншал батажанхай.

Пенсионернүүдэй олонхинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан зон. Тэрэ тоодо Жамбал Доржиевичшье ябаган сэрэгэй полкын комиссар ябаһан намтартай. Дайнай эгээл аюултай дүлэн соогуур ябаган сэрэгэйхид байлдадаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Сэрэгшэдэй политическэ мэдэрэлые шангадхан хүмүүжүүлхэһээ гадна, Жамбал Доржиевич шунахай дайсадай добтолгые сухарюулалсажа, тэдэнние бута сохилгодо бэеэрээ хабаададаг байһаниинь эли. Юрэдөө, оло дахин шархатажа, халуун шулуу нилээн долёоһон хүн гээшэ. Тиимэл хадаа Үльдэргэ нютагһаа дайнда мордоһон аад, баатарай үхэлөөр алдалһан нютагайхидтаа дурасхаалта хүшөө бодхоолгодо эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаһан байгаа ёһотой.

Үльдэргэ нютагта бууһан айлшад колхозой сэсэрлиг соо оршодог мантан шулуун хүшөөе нэн түрүүн анхардаг. Үдэшэ болоходо, тэрэнэй оройдонь мүнхэ зула носожо, улаабхин соробхилжо байһан дүлэн мэтээр харагдадаг.

— Залуу үетэн,илангаяа хойто үеын эдиршүүл эсэгэнэрэйнгээ, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ алдарта габьяае мартаха ёһогүй. Тиимэһээ энэ хүшөө тэдээн тухай үеын үедэ һануулжа байг лэ!— гэжэ 1965 оной майн юһэндэ тэрэ хүшөө нээлгын баярай суглаан дээрэ Жамбал Доржиевич сэдьхэлээ доһолгон хэлээ һэн.

Мүнөө коммунист Сампилон өөрынь проектээр баригдаһан байшан соо музей нээхэ хүдэлмэри дүүргэжэ байна. Яһала горнтой материал суглараа.

Музей хэдэн таһагтай байха. түүхын, колхозой хүгжэлтэ тухай хөөрэһэн, соёл болбосоролой, байгаалиин. Тэрэнэй таһагуудые уран зохёолшо, зураашан Ким Цыденов шэмэглэн гоёогоо.

Зунай эхин багаар Жамбал Доржиевич Улаан-Үдэ ерэжэ, республикын хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ хүрэжэ, үшөө дахин консультаци абаа. Урда тээнь музейн хэрэгээр хэды еэзэһыень дурдажа барахаар бэшэ. Баһа Хяагтыншье музейдэ ошоһон байха.

Имэл хүн юумэл даа, Жамбал Доржиевич Сампилон, түрүүшын комсомолшуудай нэгэн, Үльдэргын хойморто ажаһуудаг үнэнэй коммунист!..

Ц. ДОНДОГОЙ.

Яруунын аймаг.

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭГШЭД

ЗУНАЙ бэлшээриин дүрбэн һарада үнеэн бүриһөө мянган килограмм һү һааха гэһэн уялга абаад, Эрхирэгэй совхозой һаалишад, мал адуулагшад республикынгаа һаалиин фермэнүүдэй бүхы малшадые социалис мүрысөөндэ уряа бэлэй. Тэрэ гэһээр хоёр һараһаа үлүү саг үнгэрбэ.

Үүсхэл гаргаһан энэ совхозой Арьбажалай отделениин 2-дохи гүүртэдэ хүрэжэ, тэдэнэр хэлэһэн үгэеэ хэр бэелүүлжэ байнаб гэжэ һонирхогдоо. Һаалиин энэ гүүртэ Үдэ голой урда бэеды, Тайлса Онохой хоёрой хоорондо зуһажа байна.

— Һаалишаднай абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна,—гэжэ тус гүүртые даагша Михаил Аюшеевич Доржиев мэдүүлбэ.—Зунай түрүүшын хоёр һарада бүхы гүүртээрээ үнеэн бүриһөө 598 килограмм һү һаагаад байнабди. Энэмнай абаһан уялгаһаа дээгүүр.

Гүүртэдэ ажалладаг түрүү һаалишад бүри ехэ һү һаагаад байна. Жэшээнь, олон жэлдэ ажаллажа, дүршэл шадабари ехэтэй болоһон Цырендолгор Жамсаева үнгэрһэн хоёр һарада үнеэн бүриһөө 653 килограмм һү һаажа шадаа. Мүн хамта хүдэлдэг нүхэдынь: Валентина Дашиева—596, Елена Базаржапова — 585 килограмм һү үнеэн бүриһөө абажа, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

Ямар аргаар эдэнэр һү ехээр һаана гээшэб? Нэн түрүүн гүүртэдэнь үдэрэй гурим нарийнаар сахигдана. Үнеэдынь үдэр һүнигүй бэлшээгдэнэ, үдэртөө гурба дахин һаагдана. Мал адуулагшад Цырендоржо Даржаев, Федор Ходаков, Амик-Ула Нуреев, Доржо Гомбожапов гэгшэд ээлжээгээр үнеэдэе манажа, үзүүр һайн ногоондо ябуулжа, һү шэмыень нэмээнэ. Һаагдаһан литр һүндэ 200 грамм хүртэхөөр таряа талханай зүйл үнеэдтэ үгтэнэ. Таряа талханай зүйл малда үгтэхын урда тээ һайса буйлуулагдана, эһээгдэнэ.

Гүрэндэ тушаагдаһан һүнэйнь шанар муу бэшэ. Һүнэй тоһолигынь 3,8—3,9 процент болоно. Һая һааһан һүеэ булагай хүйтэн уһатай газарта табина. Тиигэжэ һүниинь һайн шанартайда тоологдон абтана.

К. ГАБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүүртын ... һаалишад **Ц-Д. Жамсаева, В... шиева, Е. Базаржапова.**

Авторай ф...

ХҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ХАРЮУСАЛГАТАЙШ!

Хүн... Хүнэй анатомиие эмшэд, физиологууд һайн мэдэдэг гээшэ бэзэ. Харин хүнэй доторые нэбтэ хаража, тэрэнэй юу сэдьхэжэ байһыень мэдэхэ гээшэ үсөөхэн зоной шадиаб даа.

Хэрэшье тиимэ һаань, хүнэй сэдьхэл ойлгожо, хүн бүхэнтэй зохид сооньхөөрэлдэхэ гээшэ партийна ударидагшадай шадабари болохо зэргэтэй. Энэ эрилтэ гансашье партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ хабаатай бэшэ ааб даа. Мүн юрыншье коммунистнар баһал хүнэй түлөө харюусалгатайбди гэжэ мэдэрхэ ушартай бшуу.

Нэгэтэ Кабанскын аймагай Байгалай совхозой Еланай һү һаалиин фермые даагша, коммунист Леонид Петрович Залуцкий намда иигэжэ хөөрөө һэн:

— Ганса нэгэн һаалишад заримдаа һү һаалгаар һарынгаа түсэб дүүргэнгүй байдаг. Юундэ? Энэ асуудал дүн гаргалгын суглаан хурал дээгүүр табигдаа юм ааб даа. Харюудаш тэдэ анигүй һүүха — аягүйрхэмөөр болошохо. Хаа-яа харюусаха: «Мэдэнэгүйб!». Нүхэдыень бодхоогоод асуухадаш, баһа мэдэхэгүй. Имэрхүү суглаан дээгүүр үнэн зүрхэнэй сэхэ хөөрэлдөөн гаража үгэхэлгүй байгша.

Теэд... Тус фермэдэ түрүү һаалишад олон лэ! Хараад үзэел: Анна Михайловна Ануфриева, Варвара Александровна Власова, Павла Ивановна Елизова... Эдэнэй ажалай дүнгүүдтэй танилсаад, түрүүшүүлэй хажуугаар гэдэргэ татагшад бии юм гэжэ мэдэхэдээ, гайхадаһаш хүрэхэ: яахадаа бэрхэшүүлэй хажуугаар муушуул ушарнаб?

— Нюусань эли юм даа,—гэжэ совхозой парткомой секретарь тайлбарилна.—Еланай фермын һаалишад булта адли байра байдалтай. Ажалайнгааш талаар адляар хангагданхай. Үнеэдыншье нэгэ үүлтэрэй байха. Вот, ажалдаа ондо ондоогоор хандаха юм...

Нээрээшье дээрэ дурсагдагшадай нэгэн Варвара Александровна Власовае абажа үзэе. Тэрэ үглөөгүүр эртэлжэ, бусадайнгаа үшөө ерээдүйдэ фермэдээ ерээд, үнеэдээ хооллуулжа үрдидэг. Тэдэнээ шэнжэжэ үзөөд лэ, һаалгандаа һайса бэлдэхэ.

Власова шэнги хүнүүд ажалайнгаа түлөө, коллективайнгаа түлөө «үбдэдэг», өөрынгөө харюусалгые һайн ойлгоно ха юм. Зүгөөр хүн бүхэн тиимээр харюусалгаяа ойлгодог һаань...

Гэхэтэй хамта, гансал һайн хүдэлдэг ажалшадайнгаа амжалтаар һанаагаа амараад байнгүй, ажахын хүтэлбэрилэгшэд гэзгэлдэ ородог хүнүүдэй түлөө һанаагаа зобохо, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха ушартай. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри юрэнхы суглаануудаар, «юундэ түсэбөө дүүргэнэгүйбши?» гэһэн асуудал табилгаар дүүрэхэ бэшэ бшуу.

Энэ талаараа Еланай фермын хүтэлбэрилэгшэд «дохолонхой» байгаа гээшэ ха. Үнгэрхэдөө ханын һонинууд, дайшалхы хуудаһанууд гаргагдадаггүй юм хэбэртэй.

Тиихэдэ мүрысөөнэй дүн тунхаглажа, зоной һонирхол татална мар тагданти. Зүгөөр һайнаар байбал, һаалишадай тв... боломжые жэнхэдгүй ... шэнэ амжалтада урмашуу... дэжэ ябаашадые «ташуу... жэ мэдээжэ.

Еланай фермынхид жэ... доо түрүү фермэнүүдтэ ... андалдахыень һаалишада... гуримтай болонги. Энэ яһа... га тээшэб ааб даа. Зүгөөр ... өөһэд хоорондоо дүршэлөө ... жа, бирагүйшэг хүдэлдэ... өөдэнь татахаяа янаб?

Имэ ёһо гуримтай боло... лай амжалта бүришье дэ... бээ. Имэ ёһо бэелүүлэ... нистнар лэ толгойлхо ... даа.

В. МАН...

ҮДЭРЭЙ ТЕМЭДЭ

Намарай эхин булгайхань. Һайн ээзэн хүн энэ үедэ түлеэгээ газаагаа хүсэд оруулжа, хүйтэниие угтахаар бэлэн байдаг. Харин мүнөө Улаан-Үдын гортопой тазаа складуудта городой ажаһуугшад олоороо ерэнэ. Тэдэнэр гортопой хүдэлмэрилэгшэдтэ нэгэл асуудалтайгаар хандана:

— Хэзээ захилымнай дүүргэхэбта? Газаамнай түлеэн хэзээ буулгагдахаб?

Буруушаахаар бэшэ асуудал даа. Теэд иимэ орёо хүндэ ушарай тохёолдоһондо хэн зэмэтэйб? Гортоп түсэбэй ёһоор энэ жэлдэ арба мянган кубометр түлеэ худалдаха юм. Теэд тэрэнэй хахадые худалдажа шадаа хадаа ехэ һайн һэн.

УЛААН-ҮДЫН ГОРТОПТО...

Гортопой администраци, партийна организаци городой ажалшадые түлеэгээр хүсэд хангахын тула яһала оролдоно. Манай коллективэй дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Коллективэй түсэблэлгын ба материальна урмашуулгын шэнэ гуримда орохын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Ажал хүдэлмэри дээрэ партиин гэшүүд жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Коммунистнууд — бригадир И. А. Волчков, тракторист Д. И. Колбин, хүушанай хүдэлмэришэн, слесарь И. Г. Тайшихин болон бусад социалис мүрысөөндэ түрүүлнэд.

Үнгэрэгшэ һарануудта зоной хэһэн захил яһала дүүргэгдэжэ байгаа юм. Теэд мүнөө... Мүнөө түлеэ зөөхэ автомашинанууд дуталдана, хүнүүд хүсэнэгүй. Түлеэ зөөхын тула бидэнэр автомашинануудые эринэбди. Буряадай автоуправлениин автотрансагентствэдэ хандадагбди. Харин һүүлэй үедэ автотрансагентство машинануудые хүсэд хүрэхөөр үгэнэгүй. Энээн дээрэһээ үдэр бүри телефоноор «хатуу хөөрэлдөөн» болодог, хүбхэгэр ехэ саарһаншье бэшэгдэдэг. Маанадай иигэжэ арсалдажа байха үедэ гортопто томдогшодой тоо бүришье олошорно. Тэдэнэй дунда мүнөө болотор газаагаа түлеэгээ оруулаагүй үхибүүдэй саадуул бии юм.

Хүнүүдээр дуталданабди гэжэ дээрэ хэлээ һэм. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ажаһуугшадые түлишөөр хангалгын шухала байһаниие хараадаа абажа, городой томо томо предприятинуудые, эмхи зургаануудые гортопто саг зуура хүдэлмэришэдые эльгээхээр уялгалһан юм. Энэ тухай шиидхэбэри июлиин 29-дэ абтаа бэлэй.

Министрнүүдэй Соведэй абаһан шиидхэбэри тон муугаар бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, ЛВРЗ, «Теплоприбор» завод, Улаан-Үдын шэлэй завод, мяха-консервын комбинат, мелькомбинат болон бусад предприятинууд мүнөө болотор маанадта нэгэшье хүниие эльгээнэгүй. Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриин абтаһанһаа хойшо гортопто... хоёрхон хүн ерээ юм. Тэдэнэр—Буряа... тектэуправлениинхид.

Заводуудай, предприяти... хүтэлбэрилэгшэд Министр... Соведэй шиидхэбэрии... ры дүүргэхын түлөө зохих... жээнүүдые абаха бэзэ гэж... дагдана.

...Гортопой Үдэ мүрэнэй ... эрьедэхи склад. Складай ... соо баһа үглөөнһөө шуу... Түлеэ захигшад хүдэлм... табилга абажа ерэнэ, теле... хонходоно... Теэд складай ... һаа ашаа тээһэн автомаши... тон үсөөнөөр гарана.

Н. НАСОН...

Улаан-Үдын горто... партийна ... организациин секре...

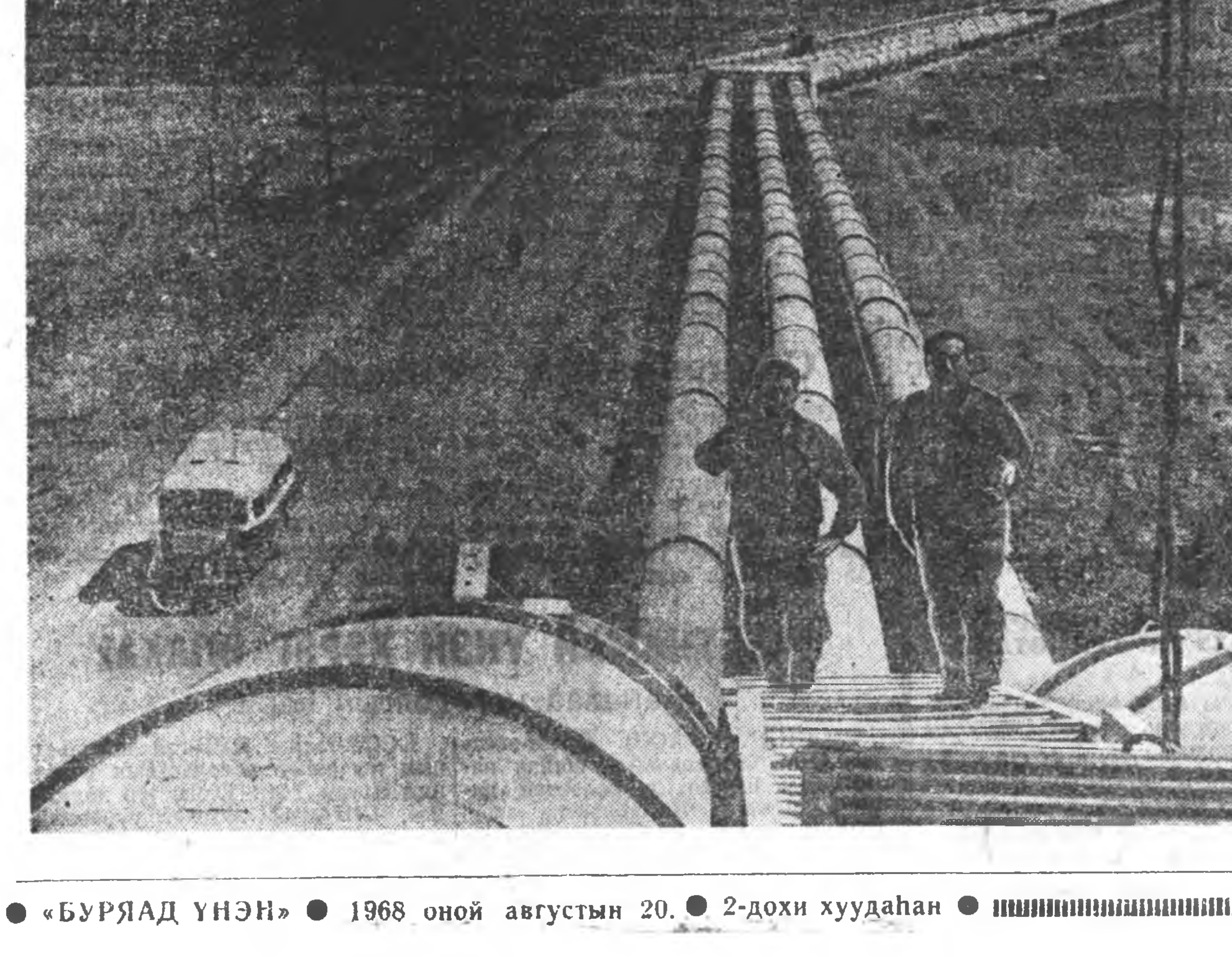

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Арменинн ССР-эй Араратска нугада баригдаһан трубопроводой нэгэ участок.

ТАСС-ай фото.

ХОТО ГОРОДОЙХИДОЛ АДЛИ БОЛОН...

СОВЕТ ТОСХОНОЙ ШЭНЭ ШЭНЖЭ

Хото город хүдөө тосхон хоёрой хоорондохи илгаае удаа дараалан усадхаха, хүн зоной ажаһуудаг газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо социальна шухала асуудал Советскэ Союз дотор шиидхэгдэнэ.

Мүнөө үеын хүдөө тосхоной онсо шэнжэ тухай хөөрэжэ үгэхыень хүдөөгэй барилга зохёон түсэблэхэ Хойто-Кавказай гүрэнэй институдай директор **Алексей ПОЛЯКОВЫЕ** АПН-эй корреспондент Петр Яшенко гүйба. Тэрэнь иигэжэ мэдээсээ:

— Советскэ правительство хүдөө ажахыда мүнгэ һомололгые нэмээхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Нёдондо жэл гүрэнэй, колхозуудай һомолһон мүнгэн 13,1 миллиард түхэригтэ хүрэжэ, урда жэлэйхиһээ арбан процентээр ехэ болоһон байха юм. Колхоз, совхозуудай мүнгэн һантай хэрэт бэхижүүлгэ хүдөө тосхондо капитальна барилга хүгжөөхэ таатай һайн байдал хангана.

Һаял (таба-зургаан жэлэй саана) манай институт ондо ондоо барилгануудые: һургуулинууд, клубууд, столовонуудые түсэблэхэ захил колхозуудһаа абадаг байһан. Харин мүнөө тус тус һуурин тосхонуудай комплекснуудые зохёон түсэблэхэһээ гадна, мүн хүдөө ажахын бүхэли районуудые түсэблэхэ хэрэг эрхилнэбди.

220 колхоз болон совхоз, мүн Хойто-Кавказай душоод шахуу хүдөөгэй район проектын документаци маанадһаа абаһан байха. Хүн зоной ажаһуудаг нютагуудтахи капитальна барилга ургэдхэхэ, тэдэниие зайн элшэ хүсөөр, водопроводоор, канализациар, аса харгынуудаар хангаха асуудал проектнүүд дотор шиидхэгдэнхэй.

Эртэ урдаһаа хойшо ород тосхонууд гол мүрэнүүдэй, танга жалгануудай эрьеэр эмхи гуримгүйгөөр баригдажа, нэгэ ута үйлсэ болгогдоод, хэдэн модоной зайда үнжын һуудаг байһан. Ростовско областиин Новый Егорлык тосхон талын горхоной хоёр эрьеэр 2.500 гектар талмай эзэлээд, һая болотор лэ нэмжын харагдадаг бэлэй. Институдай мэргэжэлтэд тус тосхондохи Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин захил бэелүүлэн, тосхониинь шэнэдхэн хубилгаха проект зохёогоо. Үсөөн гэрнүүдэй байһан захын кварталнууд түб буусада нүүлгэжэ абаашагдаад, тэрэнэй эзэлдэг газар 600 гектарта хүрэтэрөө бага болохо. Соёлой, ажаһуудалай гуламта болохо ордон, байшангуудай комплекс бариха, инженернэ хэлхээ холбоон, таримал модо, үрэ жэмэс һуулгаха гэхэ мэтэ хүдөө тосхониие болбосон түхэлтэй болгохо хэмжээнүүд хараалагданхай. Хүнүүдэй орохо гэрнүүдэй 80 шахуу процентнь нэгэ дабхар байха болоно. Проект бэелүүлхын тула эндэхи колхоз миллион үлүүтэй түхэриг бюджедһээ гаргашалаа. Городой түхэлтэйгөөр баригдаһан гэрнүүдтэй тосхоной түб мүнөө гоё һайхан түхэлтэй болож эхилээ. 600 хүнэй һууха харалгын залтай соёлой ордон, зунай кинотеатр, колхозой правлениин байшан, гостиница, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинат, магазинууд эндэ бии. Тосхониинь зайн галаар, радиогоор гүйсэд хангагданхай. Түрүүшын ээлжээнэй водопровод татагдаа, ябаган хүнэй ябаха гудамжын харгынууд асфальтировалагдаа. Тамаралгын сөөрэмтэй спортивна городок һаяар баригдажа эхилхэ.

Һуурин тосхонуудые шэнэдхэн хубилгаха ябадалтай холбоотой асуудалнууд гарана. Жэшээнь, шэнэ байшангуудай хэды дабхар байхые тодорхойлхо шухала болоно. Проект табигшад ... шад хүдөө нютагуудта ... бэн дабхар гэрнүүдые ... мүнгэ зөөридэ алмалта... һэн гэжэ тоолоно. Т... олонхи колхознигууд ... хүдэлмэришэд зэнэниие ... нэгүй. Бууса шадарай ... халаа. шэнэ түхэлэй ... гэрнүүдые барибал һ... олонхи хүнүүд тоолоно...

Архитекторнүүд проек... даа, тосхоной зоной ... заатагүй харзалаа аб... шэлхэдэ, Хойто-Кавказ... шинно-туршалгын стан... һалбариин ажахын тү... оршодог Донской тосхо... миил 15 процентнь ... гэр бариха һанамжата... Тиин тус институт тури... хын тула дүрбэ-табан ... бариха проект табяа. Э... газаа түхэл шэнжээрэ... нальна таатай зохид ... городой түхэлэй һуури... юугээршье илгаатүй б...

Бусад тосхонуудта ... гэрнүүдые бариха һанам... тээр анхаралда абтаа. ажаһуудалай предприяти... томо байшангуудта оро... Улад зоноор олон бү... гуудта мүнөө үеын хар... барихаар түсэблэгдөө.

ТҮҮХЫН ХУУДАҺА ИРАХАДА

ЭРДЭМЭЙ ГУЛАМТА

…дэм бэшэг һураагүй ябаха гэээ бүтүү харанхы соо юунэй…лөбые тодорхойлжо ойлгохогүй …й. Манай Шарза соо эр…шэтэй хүн урдань бай… юм. Хаа-яахан хүн лэ тан…агол ном мэдэгшэ бэлэй»—гэ…ии бүри бишыхан ябахада таа… 70 наһатай Галсанов Дагба …вич хөөрэгшэ бэлэй.

…үедэ би нэгэдэхи гү, али хоёр…класста һурадаг һэн хаб. Таа…айгаа амаралта бүхэндэ ха… «Мишка» гэдэг азаргадаа һун…лаад гэртээ абаашадаг, хойто …нь һургуулидамни асардаг

…Эрдэөөл, танай үетэн золтой …ууд байна, хубаа?—гэжэ нэ…рэмни харгыдаа намһаа асуу…ниин үгэшье хэлэжэ үрдеэгүй… өөрөө харюусаба:—«Эрдэм һу…таанадта хамаг арга булта …ургуули, ном дэбтэр, багша…ургаты. Таанадһаа хүн ондоо …эрмэтүйл. Шинии һура…ула амаралта бүхэндэ гэдэргэ …ь шамайе зөөнэб. Ойлгоно бэ…Шарзынгаа һургуули дүүргээд …ошохош. Тэндэш ехэ һургуу… юм, үхибүүд олон. Ахын бү…бүүд тэндэ суглардаг юм».

…нэтые хэлсэһээр һургуулидаа …гэртээ, сагай ошохые мэдэн… хүрэжэ ерэшэдэг бэлэйбди. …ерээд лэ таабаймни намда …ита» гэжэ зобоодог һэн. Энэ …нүүд ород хэлэн дээрэ ямар …6 гэхэ гү, али элдэбын тоо …үүдые сээжээр бодуулжа …а. Сэхыень хэлэхэдэ, таабай …тоо бодолгодо бэрхэ хүн һэн. …үдалнуудтань ядалсахадамни …жэл соо һураад, юумэ һайн …эгүйш» гэхэ мэтээр зэмэлхэ…эшэһэндээ халуу бутаржа …һэн хаб.

…алгалтынгаа» һүүлээр тэрэ… «наймадахиие дүүргэбэлшни … Тиигээд шотовод (счетовод) … гэжэ миниингээ ерээдүй …алые оложорхидог һэн.

… хөөрөөнүүдэй үедэ минии на…олохо Тубан Хайдакович Лоп…ые ходол дурдагша бэлэй. «На…ал адли эрдэмтэй болоод ябаа …шамда хүрэхэ һэн. Багша хүн» …э таабай нагасыемни магтажа … Энэ Тубан Хайдакович гэдэг …игаа һургуулида багшалжа …аа дайнда мордожо, тэндэ …а ами наһала алдаа юм.

…ишэгүй эхин һургуули дүүр…э, дунда һургуулида ороха саг …һэн. Баһал таабай намайе …һаа Орлик тосхон һундал… асарба. Харгыдаа үнөөхил …ал. һургуули тухай хөөрөө «Энэ һургуули нагасашни …э юм. Энэ ши эрдэм шудал…айхаш. һайн һуража, хүбүү-

(Орлигой дунда һургуули тухай)

мни, хүн болыш даа» гэжэ намайгаа юрөөгөөд, хахасаа юм. Бэшэг мэдэхэгүйшье һаа, тиимэ сэсэн һонор ухаатай үбгэн ябаһан юм даа.

Мүнөө тэрэ үнгэрһэн сагта өөрынгөө һуража гараһан түрэл һургуули тухай бодомжолходоо, таабайгаа, тэрэнэй үгэнүүдые ухаандаа оруулааб. Нээрээшье манай һургуули хэды олон хүнүүдые эрдэм бэшэгтэ һургаа гээшэб? Хэды олон зон эндэһээ замайнгаа эхи абааб? Тэрэниие дүүргэжэ гараһан хүн бүхэнэй наһан соогоо хэһэн ажалыень бүридхэн тоолоо һаа, айхабтар ехэ гүнзэгы удхатай түүхэ болошохо. Юуб гэхэдэ, манай совет хүнүүд хадаа өөһэдынгөө ажал хэрэгые коммунизм байгуулгада зорюулна бшуу.

...1930-аад онууд. Энэ үедэ Аха нютагта һаял колхозууд тогтожо эхилһэн. Хэнэйшье мэдэһээр, нютагай зон урдань эрдэмгүй, һургуулинуудай орондо дасан баригдаһан, тэндэ хэдэн олон ламанар, хубарагууд үгытэйшүүлые мүлжэжэ, дарлажа байгаа.

Имагтал Агууехэ Октябриин социалис революциин илан мандахада үгытэй арад зоной ажабайдалда хэмжээлэшэгүй ехэ хубилалтанууд болоо. Ахыншье малша буряадууд гэгээтэй гэрэлтэй боложо, шэнэ ажабайдалай зам руу шэглэн ороо. Эндэ эгээл түрүүшын һургуули 1927 ондо Шарзада нээгдэһэн юм. Энэ һургуулида тиихэдэ хэдэн арбаад үхибүүд һурадаг бэлэй, бүхы дуратайшуулые бултыень багтааха гэр байрагүй һэн. Тиин гурбан жэлэй үнгэрһэн хойно 1930 ондо Сорок тосхондо мүн лэ һургуули нээтдээ юм...

Хэды тиигэбэшье, эдэ һургуулинууд ехэ юумэ бирахагүй байба. һая тогтоһон ниитын ажахынуудта бэшэг эрдэмтэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй хэрэгтэй болоһон, мүн бэшэшье ушарнууд дээрэһээ Ахын түб болохо байһан Орлик тосхондо томо һургуули нээхэ гэһэн тогтоол абтажа, нилээдгүй ехэ барилга эхилһэн, хэдэн зуугаад мори унаагаар модо шулуун шэрэгдэһэн, 1932 оной намар дүүргэгдэһэн байгаа. Энэнь холын харанхы нютагта айхабтар ехэ удха шанартай байгаа, нютагай түүхэдэ эгээл һаруул эхин үдэрнүүдэйнь нэгэн боложо ороо. Тус һургуулиин нээгдэһэнһээ хойшо тэндэ нилээд олон багшанар ажаллаа. Түрүүшын багшанарай тоодо нүхэд И. П. Капралов, В. П. Зангеев, В. В. Зангеев, В. С. Сыренов, С. А. Дуринов, М. А. Тулухонов, А. Семенов, П. Д. Билыгаев ба бусад оролсоно. Эдэ нүхэд нютагай зоной дундаһаа эдир бэлигтэнэй хүгжэн дэбжэн гараха хэрэгтэ тон ехэ нүлөө үзүүлһэн байна. Тэдэнэй һайн һайхан ажал хэрэг тухай аха заха нүхэднай халуун сэдьхэлдээ хадагалан ябадаг юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ һургуулиин багшанартай хамта урдань эндэ һуралсаһан хэдэн олон хүбүүд фронт мордожо, эрэлхэгээр тэмсэһэн түүхэтэй.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ һургуули улам хүгжэжэ захалаа. һурагшадай тоо хэдэ дахин олошороо. Тиигэжэ 1947 ондо түрүүшынхеэ бүлэг залуушуул 10 класс дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаа. Үнгэрһэн хорёод жэлнүүдэй турша соо Орлигой дунда һургуулиие хэдэн зуутаад зон дүүргэжэ гараа.

Эндэһээ ажабайдалайнгаа үргэн замда гаража, тэдэнэр арадайнгаа ажахын бүхы һалбаринуудта аша габьяатайгаар ажалланад. Тэдэнэй дунда малшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар, врачнар, геологууд, эрдэмтэд...

Мүнөө Орлигой дунда һургуулида 40 гаран дээдэ ба тусхай дунда мэргэжэлтэй багшанар, хүмүүжүүлэгшэд ажаллана. Тэдэнэй тоодо дүй дүршэлтэй бэрхэ багшанар—Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан Я. Д. Дамбаева, арадай гэгээрэлэй отличник Г. А. Иванова, А. Ш. Аюшеева, Д. Х. Мангадаева, Е. Д. Патархеева, М. И. Истомина, Д. Д. Ошоров болон бусад оролсоно.

һургуулиин коллектив ганса һуралсалай тала баримталдаг бэшэ юм. Аймагайнгаа ниитын хүдэлмэридэ, хүн зониие интернациональна ёһоор хүмүүжүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Орлигой пионернүүд баатар вьетнам арадай тэмсэлые халуунаар дэмжэнэ, тэрээндэ талархана. Ахын пионернүүд Ханой, Хайфоной пионернүүдтэ хани халуун бэшэг эльгээжэ, һуралсалдань, тэмсэлдэнь амжалтануудые хүсөөд, тэдэндэ бэлэг эльгээһэн байха. Тэрэнһээ гадна, суута летчик-космонавт В. В. Терешкова-Николаеватай нүхэсэжэ, һонирхолтой бэшэгүүдые абалсанад.

Үхибүүд холын хото городуудаар аяншална, шэнэ олон юумэнтэй танилсана. Москва, Ленинградаар ябаа, арадуудай вождь В. И. Ленинэй байһан, ажаллаһан газарнуудые үзөө.

Аржагар байсата Саяануудай хоорондо түбхинэһэн Аха нютагтахи эрдэмэй гуламта жэл ерэхэ бүри ингэжэ бэхижэн, ургажа байнхай.

В. ГАЛСАНОВ,
Ахын аймагай «Малшан» газетын редактор.

Гоё һайхан тухай хөөрэлдөөн

ХОЁРДОХИ БАЙГААЛИ ГЭДЭГ ЮУН БЭ?

Хүн эртэ урда сагһаа эхилжэ өөргөө байдал түхеэрдэг, тэрэнэй һанаһан соогоо, мүн-шадалайнгаа зэргээр болбосон, аятай зохид, харахада һайхан болгодог байһан гэжэ мэдэнэбди. Энэ хүнэй өөрынь хүсөөр бүтэһэн, үгышье һаа арад зондоо гэжэ ямар нэгэн обществын гү, али гүрэнэй түхеэрһэн оршон байдалые «хоёрдохи байгаали» гэжэ хүнүүд хэлсэдэг. Тэрэньшье зүбтэй. Тойроод байгша харгы зам, гэр байранууд, парк болон сэсэрлигүүд, хэлхеэ холбооной, замай хэрэгсэлнүүд—булта тэдэнэй өөрынь гарай, ухаанай хүсөөр бии болоһон хоёрдохи байгаали ха юм даа. Агаар, уһан болон ногоон ургамалгүйгөөр ажамидаралай үргэлжэлжэ шадахагүй байдагта адли хүн гээшэ энэ хоёрдохи байгаалигүйгөөр байжа шадахагүй.

Иигэжэ хүн түрэлтэн урагшаа хүгжэхэ замдаа өөрынгөө гараар бүтээһэн энэ оршон байдалаа эрдэм наукын, искусствын, машина техникын хүсөөр айхабтараар хүгжөөгөө. Тиигэжэ эдэ бүгэдээ архитектура гэһэн нэгэ үгөөр тэмдэглэдэг болонхой.

Зарим зон архитектура гээшэ мүнөө хэлсэжэ байгша гоё һайхан тухай хөөрэлдөөнтэймнай ямар холбоотой юм гэжэ асуумаар.

Эрдэмтэд хэлэхэдээ, архитектура хүн зоной ямар нэгэн үеын ухаан бодолой бэелэлые харуулдаг баримта мүн тэдэг. Тиихэдэнь философууд тэрэниие обществын материальна хүгжэлтэ ба культурна ургалта, хоёрой нэгэдэл, обществын бодото хубсаһан гээшэ гэжэ харюусадаг. Хэниинь шье зүб хэлэнэл даа. Юундэб гэхэдэ, архитектура хото городуудай барилгада, город шадарай амаралтын газарнуудта, ниитын зургаануудай ба хүн зоной һуудаг гэрнүүдэй барилгада бэеэ олодог ха юм. Тэрэ хадаа естественнэ ба ниитын эрдэмүүдэй культурын болон эстетикын бэеэ харуулдаг зүйл мүн. Архитектурада гүрэнэй социальна, экономическа оршон байдал, мүн хүн зоной ерээдүйн энхэ һайхан тээшээ эрмэлзэл харагдадаг. Ушар иимэһээ архитектура гоё һайхантай нягта холбоотой байхаһаа гадна, олониитые эстетическээр хүмүүжүүлхэ, нангин гоё һайханиие сэгнэжэ шададаг, хүниие дүрбэн тэгшээр һургахада туһалдаг искусствын аргагүй ехэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно.

Манай архитекторнүүд энэ өөрынгөө искусствые социалис удхатайгаар, партийна үндэһэтэйгөөр ябуулдаг, буржуазна үзэлдэ эсэргүү эрид тэмсэһэн, хүн зонойнгоо эрилтэ хангаһан архитектура байгуулдаг юм. Эндэ хэлэгдэһэн һанамжануудаа баримталхын тула Улаан-Үдэ хотынгоо жэшээ дээрэ хаража үзэе.

Манай социалис обществын архитектура онсо өөрын илгаатай. Энэнь Улаан-Үдымнайшье хүгжэлтэ дээрэһээ элеэр харагдадаг. Жэшээнь, городой мүнөөнэй Советскэ район ехэ томонууд ниитын гэрнүүдээр анханһаа элбэг байһан, тиихэдэ урдань баяшуулай ба шадалтай зоной гэр байдал мүн лэ тобойжо харагдадаг, харин үгытэйшүүдэй, шадалгүй зоной тоо томшогүй заахан гэрнүүд эдэ ехэ барилгануудые тойроод олошорһон. Иигэжэ хаанта засагай хархис политика Улаан-Үдэ хотымнайшье барилгада нүлөөлһэн байха юм.

Харин Совет засагай үедэ город үндэһөөрөө хубилжа захалаа. Түбхын түрүүн барилганууд тусгаар уридшалан хараалагдаһан түсэбэй ёһоор хэгдэдэг болоо. Архитекторнүүд городойнгоо хаанань фабрика, заводуудые, хаанань ажалшадай һууха гэрнүүдые, хаанань ниитын зургаануудай, захиргаануудай гэрнүүдые барихаб гэжэ урид хараалхадаа, эдэ бүгэдээ арад зоной һуудал байдалда аятай зохид байхаар бодомжолдог юм. Улаан-Үдэдэмнай иимэ шэнэ түхэлэй городогууд Железнодорожно районд о (ЛВРЗ), авиационно заводой дэргэдэ, Үдын урда бэедэ урган бодоо.

Совет үеын хото городуудай нюур шарай мүн баһа сагай алдаар болодог байна. Искусствада конструктивизм гэжэ хараа шугамай ехэ дэлгэрээд байха үедэ, 1928 ондо архитектор А. А. Оав гэгшын ударидалгаар Соведүүдэй байшан баригдаа һэн. Конструктивистнүүд урдань байһан барилгаһаа шадаал һаа ондоогоор хэхэ гэжэ оролдодог һэн. Тиигэжэ Соведүүдэй байшан тэрэ үеын Улаан-Үдэдэ шэнэ түхэлэй гэр болоһон. Мүн лэ иимэ бодолтойгоор 1935 ондо архитектор Гергеяя гэгшэ ЛВРЗ-гэй культурын ордоной барилга ударидаһан.

Хото городуудай нюур шарай мүн барилгын материалһаа, тэрэ үе сагай эрдэм, техникын хүгжэлтэһөө дулдыдадаг. Шэнэ барилга зохёохо хүдэлмэриин һула, машина техникын, зайн галай тулюурһаа боложо, архитекторнүүд урдань ямар нэгэн үе сагта бии байһан барилгануудые һажаалдаха ушартай болодог һэн. Энээнэй жэшээ мүнөө КПСС-эй Буряадай обкомой, МООП-ой байшан гэрнүүд, оперо ба баледэй театр болоно. Тус барилгануудта эртэ урда сагай, мүн феодальна үеын архитектурын нүлөөн ехэ үзэгдэнэ. Энээнһээ гадна тэрэл үедэ, 1948—1953 онуудта, Москва, Ленинград гэхэ мэтэ түбэй хотонуудта газаа галаһаа айхабтар гоёор шэмэглэгдэһэн, ехэ гаргашатай, мүн досоогоо хүнэй һууха, байхада таарамжагүй гэрнүүд олошоржо эхилһэн юм. Эдэ бүгэдые эклективүүд—урданай түхэл маягые шэнэ үе сагта тааруулха гэжэ оролдогшод—үргэнөөр ябуулдаг һэн.

Зарим архитекторнүүдэй иимэ алдуу эндүүнүүдые хараадаа абан, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хото, хүдөөгэй барилгые ямараар бэелүүлхэ тухай тогтоол гаргаһан байна. Тэрээн дотор индустриальна аргаар барилга хэхэ, городой бүхэли районуудые бии болгохо гэжэ хараалагдаһан юм. Тиимээр мүнөөнэй барилга хэгдэнэ. Урданайхида алли гар ажал хэрэглэнгүй, машина техникын хүсөөр олон дабхар гэрнүүд баригдадаг болоо, гэрэй ханануud, үнгэржэ ерэхэдээ бүхэли секцинүүд заводто уридшалан хэгдээд, асаржа хабсаргагдана. Иимэ шэнэ барилга манай гүрэндэ хэгдэдэг болоһоор тиимэшье үнинэй бэшэ юм. Зүгөөр тэрэнэй удха шанар тон ехэ байна. Жэшээнь, нэгэ жэлэй туршада энэ шэнэ аргыя ашаар хэдэ миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байра манай гүрэндэ ашаглалгада оруулагдана.

Гоё һайхан гэрнүүд, харахада урматай зохид кварталнууд, шэнэ түхэлэй тосхонууд мүнөө үеын совет хүнүүдтэ дадал болоо, энээнгүйгөөр тэдэ һуужа шадахаяа болёо. Гэхэтэй хамта, манай Улаан-Үдэ хото ногоон ургамалаар ахир гэжэ хэлсүүлдэг, энээниие бидэ хоёр нюдөөрөө харанабди. Байгалай үмэнэхи нютагууд һайхан байгаалиараа суутай ха юм. Тээд эдэ архитекторнүүд городой шэнэ квартал, хүдөөгэй тосхонуудые түсэблэхэдөө тэдэниие хараадаа абанагүй. Хүн зоной амарха, сэнгэхэ газарнуудые түхеэрмэ гоё һайхан гол горхонууд, нуга тохойнууд, ой тайга нютагтамнай элбэг. Байгалһаа холо бэшэ һуудаг зон аад, энээнээ ашатай туһатайгаар хэрэглэжэ шададаг үшөөл болоодүй байнабди. Юундэб гэхэдэ, тусхайта зургаанууд энээниие эмхидхэнэгүй. Жэшээнь, Байгал хүрэтэр саг үргэлжэ ябажа байдаг автобусуудые, поезднүүдые олошоруулаад, тэндэ хүрэжэ ерэхэдээ амармаар гэр байрануудые, стадион болон нааданай талмайнуудые түхеэрээ һаа ямар һайн байха һэм. Эдэ бүгэдэ оршон байдал мүнөөнэй хүн зоной таһаршагүй хани нүхэсэлынь, хэрэгтэй юумэниинь болонхой. Тиимэһээнь юрэнхы барилгаяа түсэблэхэдөө тэдэниие хараадаа абангүй байхын аргагүй гэжэ һанагдана.

Алишье талаараа дүрбэн тэгшэ—бэрхэ, һайхан сэдьхэлтэй, хурса бодолтой совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ дээрэ дурсагдагша «хоёрдохи байгаалиин» сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэдэг байһые баһа нэгэ иимэ жэшээ гэршэлнэ. Огто юумэ урагша абадаггүй, һалан, хубсаһаа өөдэ татадаггүй хүн гэнтэ нарин, ехэ культурна хүн зонтой, һайхан барилгатай газарта орожо ерэбэл, хүрэһөөр бэеэ хэхэ газараа оложо ядашадаг аабза, тиигээд хоёрдохёо тэрэ газартаа ошоходоо тэндэхи байдалда таарамаар бэеэ түхеэрхэ гэжэ оролдохо.

Манай архитекторнүүд имагтал иимэ һайхан байдал түхеэрхын тула бэлиг шадабаряа гамнахагүй ёһотой гэжэ һанагдана.

Тээд гансахан архитекторнүүдтэ найдаад байжа баһал болохогүй. Бухы олониитэ, арад зон «хоёрдохи байгаалиин» барилгада, тэрэниие зохёолгодо хабаадаха зэргэтэй. Юундэб гэхэдэ, энэ—бултанаймнай хэрэг, энэ—гүрэн түрын удха шанартай хэрэт.

И. ЕВТЮКОВ,
архитектор.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. **Республикын полинууд дээрэ барайгарай эртын ургаса хуряагдажа дүүрүүтэ байна.**

Энэ зураг Виньфу провинциин Тиенхуанг гэжэ хүдөө ажахын кооперативай тоог дээрэ буулгагдаһан. Эндэхи таряашад гектар бүриһөө 6 тонно барайгарай ургаса хуряаха зорилготой.

ВИА—ТАСС-ай фото.

О

РУМЫНИИН СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКА. **Республикын Брашовско завод жэл ошохо бүри элдэб янзын тракторнуудые бүтээн гаргадаг боложо байна.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «У-651» гэжэ түхэлэй тракторнууд ажахынуудта эльгээгдэхээ байна.

АДЖЕРПРЕСС—ТАСС-ай фото.

САЛЕМ, АРМЕНИ! БАРЕВ ДЗЕС, КАЗАХСТАН!

…Союзна республикануудай хоорондо үнгэргэгдэдэг соёл культу…, хани барисаанай үдэрнүүд Советскэ Союзда заншал болоһоор …эй. Ямар нэгэн республикын соёл культурын ажал ябуулагшад …эдэө ошожо, зүжэг, концертнүүдые табидаг, литературна үдэ…үүдые үнгэргэдэг болонхой. Айлшад үндэһэн ухаан бодолойнгоо …игуудые хүршэнэртөө харуулхые хүсэдэг байна. Уран зохёол…, уран зураашад, хүгжэмшэдтэй сугтаа хүдэлмэришэд болон …эанигууд—ажалайнгаа түрүү дүй дүршэлөөр суурхагшад—заа…үй ошолсодог. Тиигэжэ дүй дүршэл, бэлиг шадабаряа улам ехээр …н абалсана.

Тиимэ уулзалгануудай нэгэн тухай Казахстанай, Армениин …турын министрнүүд АПН-эй корреспондентнүүдтэ хөөрэбэ.

ИЛЬЯС ОМАРОВ,
…станай культурын министр:

…айлшан хүнэй сэдьхэл зүр…үүлдаг». «Хани барисаанай …юм» гэжэ казахууд эртэ …а хэлсэдэг. Нарага Айаста…н түлөөлэгшэдые, аха дүү …арадай соёл культурын элитэ …ябуулагшадые казах арадай …рхэнһөө угтаи абаад, «Са… мэндэ Армени дүүхэй» тэ…рһалһан үдэрнүүдтэ эдэ үгэ…угаа ехэ удха шанартай бай-

…ан мундаргата Арагац хадын …, сэнхир хүхэ Севан нуурай …, набша намаагаар бүрхөөг… Арарадай нугаһаа ерэһэн ма… айлшад Аракс мүрэнэй урас… адли солгёон дуунуу…а, …уран бэлигтэнэй гоё һайхан бүтээлнүүдээ, уран зурагуудаа, номууд болон фильмүүдээ асараа. Армениин искусство, литературын декада хоёр арадай нэгэдэлэй толотомо һайхан, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ һайндэр болохоһоо гадна. Казахстанай, Армениин хоорондохи хани барисаанай, соёл культурын һара болоһон байна.

Иимэрхүү һайндэрнүүд һайн заншал болонхой. һүүлэй жэлнүүдтэ Казахстанда ородой, Украиныи искусство ба литературын декаданууд, Узбегэй, Таджигай, Эстониин фильмүүдэй фестивальнууд амжалтатайгаар үнгэрөө. Арменһээ ерэжэ гүйсэдхэһэн манай ханинарай аялганууд болон дуунууд, уншаһан шүлэгүүдынь Казахстанай үргэн уужам тала дайдаар зэдэлжэ, совет арадуудай бата бэхи, нангин хани барисаае, аха дүү ёһоной харилсаа холбооо магтан дуулаа. Агууехэ Октябриин ашаар һалбаран хүгжэһэн арадай залуу соёл культурые эдэ үдэрнүүдтэ хаража ехээр баясаабди. Армениин литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй манда айлшалалга казах арадай, республикын ажабайдалда, мүн аха дүү Армениин ажабайдалдашье политическэ, культурна ехэ ушарал болоһон байна.

Хүндэтэ айлшадые угталгада зорюулагдан, казах хэлэн дээрэ хоёр ехэ суглуулбари—Армениин поэзи, прозо тухай номууд хэблэн гаргагдаа. Айлшадые угталгада зорюулан, тэдэнэй ябаха газарнуудта — бүхы городуудта, аулнууд болон предприятинуудта, концертнэ залнууд ба театрнуудта бэлэдхэл хэгдээ һэн. Гансахан Алма-Атада армян ханинарай концертнүүдые харахаяа 35 мянган хүн суглараа, харин бүхы республика дотор концерт харагшадай тоо 110 мянган хүн болоһон байна. Хэрбээ радио, телевизионно программануудые хараада абаха болоо һаа, декадыень бүхы республика хараа гэхэдэ болохо. Армениин ханинар декадаар зорюута бэшэгдэһэн, мүн Казахстанда зорюулагдаһан зохёолнуудые асарханаа гадна, Казахстанай композиторнуудай зохёоһон дуунуудые программа соогоо оруулаа.

Декадын эмблемэ — наран сэсэг Казахстанай театральна, концертнэ бүхы залнуудые гоёон шэмэглээ. Этээл залуу айлшаниинь—Ереван дахи Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй дунда һургуулиин һурагша, композитор, пианист Артем Казарян оройдоо 11-тэй байба. Наһажаал хүнүүдэй дундаһаа Армениин соёл культурын элитэ мастернуудые — манай оронгой түрүүшын профессиональна киноактернуудай нэгэн Арташес Айартян, Армениин, Россин Федерациин арадай артист Сурен Кочарян гэгшэдые хаража болохо байгаа. Армениин соёл культурын бүхы түрүү хүнүүд эдэ үдэрнүүдтэ Казахстанда айлшалба.

Армениин 103 мастерай бүтээһэн уран зуралгын, скульптурын, графикын 150 гаран зохёолнууд Казахстанай Шевченкын нэрэмжэтэ уран зурагуудай галерейдэ табигдаа һэн. Тэдээнэй дунда Ленинэй шангай Лауреат, Армениин уран зураашадай аха заха, уран бэрхэ зурааша Мартирос Сарьянай зурагуудые хаража болохо байгаа.

Армениин уран һайханай юһэн томо коллектив элитэ ехэ амжалта түйлаһанайнгаа, декадада хабаалаһанайнгаа түлөө Казахай республикын Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа.

Казахстанай шэнэ газар дээрэхи нэгэ совхоздо Ереванай нэрэмжэтэ үйлсэ бии. Армениин студентнэр—барилгашадай отрядай бүридэһэн хүбүүд, басагад гурбан жэлэй саада тээ тэндэ габшагай бэрхээр хүдэлһэн байгаа. Студентнэрэй нэгэниинь ягаан үнгэтэй туф шулуунай түтдэрхэйе нютагһаа асарһан юм. Иимэ үнгэтэй шулуугаар Арменидэ олон гэр баригданхай. Тэрэ шулуун Ереванай нэрэмжэтэ үйлсын эхиндэ баригдаһан байшангай хана дээрэ яларан харагдажа, хани барисаанай харгы зааһан батахан тут мэтээр үзэгдэдэг...

КАМО УДУМЯН, Армениин культурын министр:

Армениин искусство, соёл культура дурасхаалта эдэ үдэрнүүдтэ Казахстанда харуулагдаһандаал адляар ондоо тээ хэзээшье харуулагдаагүй юм. Бидэнэр аха дүү казахуудта ухаан бодолойнгоо бүхы бэлиг шадабариие—дуу, хатар, литература болон уран зурагуудаа, өөрынгөө арадай эртэ урдын, мүнөөнэй, мүн ерээдүйн бүхы юумэнүүдые, агууехэ уг зорилгонуудаа бэелүүлхын тула, тэрээнэй һанажа ябадаг хүсэл эрмэлзэлгые харуулхаяа абаашаабди. Бидэнэр армян арадай дурлал, аха дүү ёһоной һайн һайхан хүсэл мэдүүлхэеэ ошообди, хэтэ мүнхын хани барисаанай, ленинскэ национальна политикын илан мандажа байһан оршон байдалда Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе баяртайгаар угтахамнай.

Армениин искусство, литературын түлөөлэгшэдһөө гадна, партийна, совет хүтэлбэрилэгшэд, таряалангай талмайнуудта, заводуудта ажаллагшад, дуунай фестивальнуудай лауреадууд, ажалай геройнууд тэндэ ошоһон байна. Тэдэнэр Казахстанай дүй дүршэлтэй, научно-техническэ хүгжэлтэтэй һайнаар танилсаа. Манай эрдэмтэд Казахай академидэ ошоо, манай металлургнүүд Лениногорско полиметаллическа комбинадай завод соогуур ябажа хараа, манай суута свёклошон, Социалис Ажалай Герой Маруся Шахбазян Джамбулай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ошожо, нүхэдөөрөө һайса хөөрэлдөө. Карагандагай 22-дохи шахтада Армениин горнягууд, артистнууд сугтаа ошоо. Айлшалһан хүн бүхэндэ шахтёрой малгай, дуунай домбро бэлэг болгон барюулагдаа.

Акын Джамбулай олохон шүлэгүүдэй гушаад жэлэй саада тээ армян хэлэн дээрэ оршуулагдаһые һайшаан тэмдэглэмээр. Гүрэнэй шанда хүртэһэн Мухтар Ауэзовэй «Абай» гэжэ гурбан ном Арменидэ дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ хэблэгдэһэн юм. Мухтар Ауэзовтэй урдань ехээр нүхэсэдэг байһан эрдэмэй доктор Сергей Даронян Алма-Ата ошолсоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр 1958 ондо Москвада ород хэлэн дээрэ гараһан «Казахай поэзиин антологи» сугтаа редактироваһан юм. Армянин казах хоёр Москвагай урдын университедтэ сугтаа багшалдаг байһан.

Манай Гоар Гаспарян «Казахай булжамуур» — Куляш Байсентова хоёрой ханилдаг байһые, лётчигууд Аршалуй Чахмахчян Ерементай Нурмухаметов хоёрой сугтаа дайлалдаад, агаарай байлдаанда наһа-бараһые, Жора Кондакчян Дадаш Бабажанов хоёрой Кастетэй совхоздо сугтаа ажаллажа байһыень һанаад үзэе. Тэдэнэр ажалдаашье, байлдаандашье, хүхихэдөөшье ходо сугтаа ябадаг байһан юм.

Поэтессэнүүд — казашка Мариям Хакимжанова, армянка Сильва Капутикян гэгшэд—нүхэсэнэ. Казахстанай Газиза Жубанова өөрынгөө түрүүшын зохёолые Армениин филармониин квартедтэ дамжуулан үгэбэ.

Манай уран зохёолшод, скульпторнууд, уран зураашад шэнэ һанал бодолнуудтайгаар тэртээ бусажа ерэв. Хоорондоо бэшэт абалсаха, нэгэ хэлэнһээ нүгөө дээрэ оршуулха, театрай зүжэгүүдые сугтаа табиха, хоёр республикын артистнуудай гастрольдо ябалгые улам олошоруулха талаар дүй дүршэлөө абалсаха шэнэ арга бии болоо. Казахай соёл культурын декадын Армениин газар дээрэ айлшалжа ерэһэниинь манда ехэ һайндэр гэжэ тоологдоно.

Бидэнэр хүндэтэ айлшадаа үнэн зүрхэнһөө, баяртайгаар угтаад, иигэжэ хэлэхэ байнабди:

Барев дзес, Казахстан! Амар мэндэ ажаһууҗа, һалбаран бадарыш.

(АПН).

ҺАЙХАН ДАА!

Улаан-Үдэ хотын үргэн гудамжануудай хоёр захаар һуулгагдаһан үнгэ бүрийн сэсэгүүдэй, һөөг бургааһадай үнжэгэн зөөлэхэн дэльбэнүүдээ, набша намаагаа дэлгэн, хоншуухан үнэрөөр анхилжа байхадань хэды гоёб! Улаан-Үдэ хотодохи, завод фабрикануудай, эмхи зургаануудай дэргэдэхи байгаалиие хамгаалагшадай — һайн дуратанай бүлгэмэйхидэй эмхидхэһэн үнгэ бүрийн сэсэгүүдэй выставкэ городоймнай ажалшадай амаралтын сэсэрлиг соо үнгэрһэн субботын үдэр нээгдээ. Энэ выставкэдэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой, республиканска больницын, мяха-консервын комбинадай, нарин сэмбын фабрикын, эдир натуралистнуудай станциин, Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшангай болон авиазаводой эдэбхитэдэй һуулгаһан сэсэгүүдэй баглаанууд эндэ тус бүридөө амяарлагдан табигданхай. Выставкын зал соо орогшод янза бүрийн баглаа сэсэгүүдые һайхашаан харанад... Зүгөөр эндэнь нэгэ, олон жэлэй туршада ургаха хэдэн зуугаад үнгын сэсэгүүд табяатай. Мүн тиихэдэ байгаали хамгаалагшадай хэр зэргэ хүдэлһыснь харуулһан, уран гоёор шэмэглэгдэһэн стенднүүдэй ханаар үглөөтэй байхыень харанабди. Эндэ бэшэгдэһэн тоонуудые харахада, байгаалиие хамгаалха һайн дуратанай бүлгэмэйхидэй жэл бүри улам олошоржо, түрэл хотоёо ногооруулха нилээдгүй ехэ юумэ хэһыень элишэлнэ.

Нарин сэмбын фабрикын эдэбхитэд байгша ондо 1 100 янзын сэсэг, 450 һөөг модо һуулгажа, аяар 1400 дүрбэлжэн метр талмайе ногооруулһан юм. Мяха-консервын комбинадайхид 12320 акациин, абрикосой, тэрэнгиин, уляангирай, хуһанай болон бусадшье һөөгүүдые һуулгаһан байна.

Эдэ бүгэдэ байгаалиие хамгаалха һайн дуратанай бүлгэмэйхидэй бүтээһэн хэрэг ха юм. Жэлһээ жэлдэ эдэ эдэбхитэдэймнай зэргэ улам олошоржо, түрэл хотоёо танигдахаа болиторнь хубилгаа.

Гадна завод, фабрикануудай, эмхи зургаануудай ажалшадайнгаа амарха сэсэрлигүүдтэй болоһониинь элитэ. Тиимэһээ үдэр бүри шахуу хубилжа байгаа городоймнай үндэр сагаан байшангуудай дундуур үнгэ бүрийн сэсэгүүдэй, һаглагар залаата мододой торгон мэтэ миралтан долгилхонь дамжаггүй.

В. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Нарин сэмбын фабрикынхидэй сэсэгүүдэй таһаг. 2. Нямняа сэсэгүүд.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

ЛЕНИНИЗМЫН ИЛАГДАШАГҮЙ ХҮСЭН

«Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол бүхы дэлхэйн түрүү үзэл бодолто хүн зоной дунда угаа ехээр һонирхон һайшаагдаа. Энэ документын дэлгэрэнгы удха тайлбарилһан олон тоото материалнуудые социалис оронуудай газетэнүүд, баруун оронуудай коммунис хэблэл, дэлхэйн бусад бүхы районуудай демократическа хэблэл толилоо. Дэлхэйн хүгжэлтын бүхы ябасада ленинскэ үзэл суртал гүнзэгы ехэ нүлөө үзүүлээ, үзүүлһээршье гэһэн һанамжа түрүү үзэл бодол баримталдаг органуудай хэблэлдэ эли тодоор бэшэгдэһэн байна.

Хоридохи зуун жэлэй эгээн лэ элитэ ехэ революционно туйлалтануудтай — хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үесэгай эхи табижа үгэһэн Агууехэ Октябриин социалис революцитай, дэлхэйн социализмын оронуудай бии божо тогтолготой, капитализмда эсэргүү хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай асари ехэ сүлөөрэлгын тулалдаанууд болон илалтануудтай ленинизм холбоотой гэжэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоол аха дүү социалис оронуудта илангаяа гүнзэгы ехээр һайшаагдаа. Дэлхэй дээрэхи хүгжэлтэдэ ленинскэ үзэл суртал угаа ехэ нүлөө үзүүлнэ гээд Венгриин коммунистнуудай «Непсабадшаг» гэжэ газетэ бэшэнэ. «Ленинэй нэрэ — социализм ба дэбжэлтын һүлдэ тэмдэг болоно» гээд КПСС-эй ЦК-гай тогтоолдо зорюулһан статьяагаа Болгариин «Работническо дело» гэжэ газетэ гаршаглаһан байха юм. Дэлхэйн оршон байдалда ленинскэ үзэл суртагай үзүүлһэн нүлөөе дэлгэрэнгыгээр шэнжэлһэн статьянуудые СЕПГ-гэй ЦК-гай орган болохо «Нойес Дойчланд» газетэ толилоо. Марксизм-ленинизмын теориин арюун сэбэр байлгые саашадаа хамгаалхаар, обществын хүгжэлтын тодорхой түүхэтэ эрхэ байдалда тааруугаар теориие баяжуулхаар, буржуазна үзэл бодолой ямаршье үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл хэхээр КПСС-эй бэлэн байһан тухай газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Империализмда, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ уласхоорондын пролетарска һанал нэгэдэлтые бэхижүүлхэ, арадуудай революционно тэмсэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ шухала байһан тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэһэн газарые дэлхэйн түрүү үзэл баримталдаг хэблэл тусхайлан абажа толилоо.

ИСПАНИ: ФРАНКИС ЗАСАГ ТҮРЫН БЭРХЭШЭЭЛ

Испанида социальна ба политическэ шанга тулалдаанууд дахяад боложо байна. Франкис диктатурада эсэргүүсэн үргэн олон хүн зоной, хамагай түрүүндэ, ажалшадай хэжэ байһан тэмсэл орон дотор улам шангадана. Испаниин Гипускоа провинцида, баскнуудай орондо оршон байдал илангаяа шангаданхай. Франкис засагаархид тэндэ онсо байдал соносхоо. Хүн зониие олоор арестовалаа. Саазалан алаха тухай хэдэн жэлэй урда тээ болюулагдаһан хуулиие правительство дахяад һэргээгээ. «Сэрэгэй үймөө хээ» гэжэ гэмнэгдэһэн ямаршье хүн энэ хуулиин ёһоор хэһээгдэхэ байна. Франциин «Монд» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, хамагай түрүүндэ Басконско организацинуудта. Франкогой засаг түрэдэ ямарааршьеб эсэргүүсэгшэдые дараха зорилгоор эдэ хэмжээнүүд шэглүүлэгдэнхэй. Шанга засагта эсэргүү тэмсэл хэдэг хэдэн мянган хүн мүнөө арестовалагданхай.

Франкистнуудай хэһээлтэнүүд ороной бусадшье районуудта дэлгэрнэ. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, Испаниин хүдэлмэришэн ангиин, интеллигенциин, студентнүүдэй, таряашадай нилээд ехэ хубиинь Испанида демократическа шэнэдхэлгэ хэхын түлөө, үзэн ядагдадаг фашис засаг түрые унагаахын түлөө тэмсэдэг дээрэһээ нимэ юумэнүүд болоно.

Һүүлшын жэлнүүдтэ Испаниин политическэ оршон байдалда шухала хубилалтанууд болоо. Засаг түрэдэ дурагүйдэлгэ ажалшан арадай дунда дэлгэрхэһээ гадна, харин жэшээлхэдэ, Франкогой түшэг тулгуури болодог сүмэнүүд болон армиин социальна бүлэгүүд дурагүйлхэдэг болоо. Орон дотор боложо байһан социальна ба политическэ хубилалтануудай түлөө тэмсэлшэдэй түрүү зэргэдэ хүдэлмэришэн анги ябадаг. Испаниин олон тоото предприятинуудта байгуулагдаһан ажалшадай үргэн ехэ түлөөлэлгэтэй организацинууд бологшо хүдэлмэришэдэй комисси шухала үүргэ дүүргэдэг. Франкистнуудай зүгһөө хэһээлтэ хашалтын, алалга хюдалгын хэгдэдэг бологшье, хүн зонойнгоо дунда угаа ехэ хүндэтэй болоһон Испаниин Коммунис парти бүри ехэ хүсэтэй боложол байдаг. Франкис засаг түрые усадхахын түлөө, демократическа эрхэ сүлөө болон бусад социальна, политическэ, национальна асуудалнуудые шиидхэхэ, тэрэ тоодо Каталониин, Баскнууд болон Галисиин хүн зоной эрхэ сүлөөе хамгаалха бусад шухала асуудалнуудые шиидхэхын түлөө Испаниин коммунистнууд тэмсэл хэдэг. Франкогой шанга засаг түрэдэ эсэргүүсэхыень Франкис ёһо гуримда эсэргүүсэн нэгэдэгшэдые Испаниин Компарти бултыень уряална.

Үзэн ядагдалаг засаг түрэдэ эсэргүү тэмсэлээ ороной арад зоной үдэр бүхэндэ шангадхажа байһые Испанида боложо байһан тухай һүүлшын ушарнууд үнэмшэстэйгөөр харуулжа үгэнэ. «Испаниин хойто провинцинуудта боложо байһан буһалгаанууд хадаа Франкогой һуужа байһан газар доро тэһэрхэеэ байһан вулканай байһа нэгэ шэнжэ тэмдэг боло... Англиин «Гардиан» газетэ һа... шэһэн байна.

ИЗРАИЛИИН ЭЭЗРХЭГ ТҮРИ... ЯБУУЛГАДА ЭСЭС ТАБИГ...

Израилиин эээрхэг түрим... лэй харата муухай ябуулган... хай Иорданиин гомдолые ... Аюулгүйн Совет Эдүбшэн ... зангаараа. Иорданиин Ас-Сал... городые Израилиин авиаци... муухайгаар бомбодожо.... Израилиин шэнэ зэбсэгтэ добт... һэнһээ уламжалан зар... Аюулгүйн Соведэй заседани ... рээ үргэлжэлүүлһээр. Энэ бо... гын үедэ энгэй хүн зон, хам... руүндэ үбгэд, эхэнэрнүүд ... алуулһан байна. Американ ... листнуудай онол арганууды... ладаг Израилиин сэрэгэйхид ... таадаг бомбонуудые хэрэглэд...

Араб зүүн зүгтэ Израили... гүүдэй эээлһээр байһан газар... гаргалаг аашануудые ... тулада Тель-Авивай хэтэрхэ ... түүдэй хэлэг зэбсэгтэ шэнэ ... эб найрамдалда дуратай бү... дуудай дурыень гутаана.

Нёдондо жэл хэгдэһэн ээр... римхэй ябуулганууд үрэ ду... бэхижүүлхые, США-гай да... этэгээдүүдэй туһаламжаар ... Зүүн зүгтэхи байдал хуб... эрмэлзэдэг Тель-Авивай прав... вын уршагта политикые А... Соведэй заседани дээрэ үгэ ... олон оронуудай түлөөлэгш... шангаар шүүмжэлһэн байна. ... имэһээ Аюулгүйн Соведэй 196... ноябриин 22-ой тогтоол дүү... Израиль арсадаг байна бшу... тогтоолой ёһоор, эээмдэгдэһ... газарнууд дээрэһээ израиль с... дые гаргаха, Дүтын Зүүн зү... литическэ шахардуу байдалы... лан ёһоор гүримшуулха ... хэгдэһэн байгаа. Иимэ гүри... хэхэ һайн һайхан эрмэлзэл... бусад араб гүрэнүүд гаргаһан ... бшуу. Гэбэшье Вашингтонһо... жэгдэдэг Израилиин зонх... эдэ үүсхэлдэ эсэргүүсэдэг ... бшуу.

Ээрхэг түримхэйшүүлдэ, ... дэ дайрагдагшадта нэгэн ... хандахые американ полити... мэлзэдэг юм.

Дүтын Зүүн зүг тухай шэнэ... тическэ хөөрэлдөөнүүдые ООН-... неральна секретариин тусхай ... лэгшэ һаяын үдэрнүүдтэ хэ... Энэнь Аюулгүйн Соведэй ... 22-ой тогтоолые бэелүүлхэ з... той юм. Араб оронуудта эээ... Израилиин хэжэ байһан эээр... римхэй ябуулгануудые болюул... тын Зүүн зүгтэ бата бэхи эб ... дал һэргээн тогтооход эгээл ... шанга хэмжээнүүдые Изр... эээрхэг түримхэй ябуулгада ... гээр Нэгэдэмэл Нацинуудай ... заци абаха эрхэтэй.

Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮ...

(ТА...)

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ШАНГА ЭРИЛТЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). «Германиин компартиие хорихоёо болихо», «КПГ-дэ эрхэ сүлөө олгохо!» — гэһэн гаршагуудтай Германиин Демократическа Республикын түбэй газетэнүүд түрүү бэшэг августын 17-до толилоо. Германиин Коммунис партиин ажал ябуулгые боннско засагаархидай хуули бусаар хориһоор 12 жэлэй ойдо эдэ түрүү бэшэгүүд зорюулагданхай.

Баруун Германиин олониитэ — залуушуул, СДПГ-гэй гэшүүд, демократическа үзэл бодолтой хүнүүд Баруун Германида эб найрамдал, демократи болон социальна дэбжэлтэ хангаха хэрэг КПГ-е нюуса бэшэ байдалтай болгохо эрилтэнүүдтэй таһаршагүй холбоотой гэжэ улам бүри ехээр ойлгодог боложо байнхай гээд «Нойес Дойчланд» тэмдэглэнэ. Германиин компартида эрхэ сүлөө олгохо гэшэ фашизмда эсэргүү-демократическа фронт ФРГ-дэ байгуулха шиидхэхы нүхэсэл болоно.

Баруун Германиин хүн зониие милитаризмһаа, үһөө нэхэхэ политикаһаа, концернүүдэй хүсэрхэлгэһөө полициин зоргоной аашануудһаа зайсуулха научна ёһоор үнлэһэлэн баримталагдаһан программые Баруун Германида дурадхаһан гансахан парти хадаа компарти болоно гээд «Берлинер цайтунг» газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Баруун Германиин коммунистнууд болон тэдэнэй партиие аха дүү ёһоор дэмжэжэ байһан тухайтаа газетэ мэдүүлнэ.

Германиин компартиие хорихоёо болихо

УЛААН-БААТАР. Германиин компартиие нюуса бэшээр ажал ябуулгаяа хэдэг болгохо тэһэн тэрэнэй хуулита эрилтэнүүдые бүхы ороной коммунистнууд, тэрэ тоодо монгол коммунистнууд дэмжэнэ гээд Улаан-Баатарай радиогой августын 17-ной тайлбари соо хэлэгдэнэ.

Немец коммунистнуудай ажал ябуулгые нюуса бэшэ болгохо гээшэ мүнөөнэй эрхэ байдалда (тусгаар удха шанартай гээд тайлбариин түгэсхэлдэ хэлэгдэһэн байна.

Вашингтондо наймаасалдаан болохонь

ПАРИЖ. (ТАСС). Испаниин газар дээрэхи американ баазанууд тухай хэлсээе үшөө табан жэлдэ һунааха тушаа хэлсээ хэжэ эхилхые Мадрид Вашингтондо дурадхаа. Тус хэлсээнэй болзор сентябриин 26-да дүүрэхээ байнхай. «Интернэйшнл геральд трибюн» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, хоёр ороной дипломадууд Вашингтондо сентябриин 10-да уулзажа, тус хэлсээнүүдтэ эхи табиха гэнэ.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент О. Аничкин иигэжэ дамжуулна:

Иорданида эсэргүүгээр Израилиин хэһэн шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулгануудһаа уламжалан Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон шахардуу шанга байдал удаан саг соо зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр ООН-ой Аюулгүйн Совет резолюцияа августын 16-най үдэшэ нэгэн дуугаар бэталан абаа. Иорданида зэбсэгтэ добтолго хэһэнэй, Дүтын Зүүн зүгтэ буудалдаа зогсооход гэһэн хэлсээе сахяагүйн түлөө, тэрэшэлэн тус асуудалаар Аюулгүйн Соведэй урда тээнь абаһан резолюцинуудые дүүргэлтэ болгоогүйн түлөө Израиль тэрэ резолюци соо буруушаагдаһан байна.

«Иорданида Израилиин сэрэгэй добтолго ООН-ой Уставые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно» гээд резолюци соо заагданхай. Иимэ ябуулгануудай дахин хэгдээд байгаа һаа, буудалдаа зогсоолгые хангаха зорилгоор абтаһан резолюцинуудые дүүргэлтэ болгуулхын тулада зохихо хэмжээнүүдые Совет хаража үзэхэ гээд Аюулгүйн Совет саашань уридшалан һануулһан байна. Иорданиин газарые Израилиин авиациин бомбодоһонһоо уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал тушаа гүнзэгы ехээр һанаагаа зобожо байһанаа Аюулгүйн Совет элирхэйлэн мэдүүлээ. Израилиин ябуулганууд эб найрамдал дэмжэхэ хэрэгтэ түбэг татана гээд резолюци соо хэлэгдэнхэй.

Энэ резолюци баталан абалгада Израилиин, зарим баруун оронуудай түлөөлэгшэд һаад ушаруулхые оролдоо. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалай шахардуу шанга болоһоной түлөө тэм зэмые Иорданида тохохые тэдэнэр һэдэһэн байна.

Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые Израилиин урда тээньшье хэрэгсээдэггүй байһан баримтада анхарал хандуулаа. Аюулгүйн Соведэй резолюцинуудые эбдэжэл байһанһаа уламжалан шанга хэмжээнүүдые абажа, Дүтын Зүүн зүгтэ буудалдаа зогсоолгые хангаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэһэн Алжирай түлөөлэгшэ энээн тухай зааһан байна.

КАНАДА. Бэшэг, посылка, газетэ орон дотор хоёр недели үлүүтэй соо ээдтээ хүргэгдэнэгүй, бусад оронуудтай почтын холбоо барисаан таһалданхай. Канадын почтын 24 мянган алба хаагшадай национальна забастовко үргэлжэлжэ байһаар. Ажамидаран һуухын тула шухала болодог юумэнүүдэй үнэ сэнгэй хүндэрһэн дээрэһээ тэдэнэр салин хүлһэ нэмээхэ эрилтэ хэнэ, ажаллаха арга боломжо һайжаруулхые оролдоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Забастовкодо хабаадагшад Торонтогой почтын хооһорһон отделениинүүдэй нэгэнэй дэргэдэ харуул хаража байна.

ФЕДНЬЮС-эй — ТАСС-ай фото.

БУЛТАДАА ҺОНИРХОБО

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Улаан-Үдын аэропортдо хүн зон, илангаяа бишыхан үхибүүдтэй эхэ эсэгэнэр олон байба. Ушарынь хэлэхэдэ, аэропортын хүдэлмэрилэгшэд Совет ороной дали жэгүүртэнэй һайндэртэ зорюулан, городойнгоо ажалшадые гоё һайхан онгосодо һуулгажа, агаараар сэнгүүлһэн байна.

Авиаторнуудай һайндэртэ республикын ниислэл хотын 900-гаад хүн хабаадалсажа, үхибүүдтэйгээ ниидэжэ сэнгэбэ. Эдэнэр Байгал далай хүрэтэр, мүн город дээгүүрээ хэдэн часай туршада ниидээ, — гэжэ аэропортын начальник И. М. Корба манай корреспондентдэ хөөрэбэ.

Аэропортын пилот-инструктор П. И. Горбачев городой ажалшадые самолёдто ээлжээ ээлжээгээр һуулгажа, һайндэрлүүлһэн байна. Энээнһээ гадна, самолёт, вертолёдуудай тусхай выставкэ эмхидхэгдэһэн, парашюдаар һүрэлгын упражнени харуулагдаһан байна. Эдэнэрэй дундаһаа парашюдаар спортын мастер болоһон Щепинэй һүрэлгэ бултанай анхарал татаа.

Манай корр.

„А" классай хоёрдохи бүлэгэй футболистнуудай дунда СССР-эй түрүү һуури эээлхын түлөө

Команданууд	наадануудай	шүүгээ	тэнсээ	шүүгдээ	бүмбэгэнүүд	очконууд
«Иртыш» Омск	25	13	7	5	24—10=+14	33
«Шахтер» Караганда	24	9	9	6	26—14=+12	27
«Нефтяник» Фергана	25	8	12	5	19—11=+ 8	28
СКА Хабаровск	25	11	8	6	20—15=+ 5	30
«Кузбасс» Кемерово	24	13	4	7	27—20=+ 7	30
«Восток» Усть-Каменогорск	25	11	4	10	23—27=— 4	26
СКА Шэтэ	25	11	6	8	26—26= 0	28
«Политотдел» Ташкент. обл.	25	10	7	8	30—22=+ 8	27
«Строитель» Ашхабад	25	11	3	11	45—35=+10	25
«Зеравшан» Навои	25	8	9	8	26—26= 0	25
«Алга» Фрунзе	25	7	9	9	15—21=—6	23
«Томлес» Томск	24	8	9	7	24—23=+ 1	25
«Энергетик» Душанбе	25	10	4	11	35—32=+ 3	24
«Луч» Владивосток	25	9	7	9	15—21=— 6	25
«Темп» Барнаул	24	7	10	7	19—16=+ 3	24
«Металлург» Чимкент	25	6	10	9	23—30=— 7	22
«Аэрофлот» Эрхүү	25	8	9	8	25—33=— 8	25
«Рассвет» Красноярск	25	7	8	10	28—31=— 3	22
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	25	7	7	11	22—36=—14	21
«Памир» Ленинабад	25	5	5	15	22—34=—12	15
СКА Новосибирск	24	2	9	13	16—31=—15	13

Мүнөөдэр манай «Сэлэнгэ» Усть-Каменогорскын «Восток» командатай наадаха. Наадан үдэшын 6 час 30 минутаһаа эхилхэ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Мүнөөдэрэй номер...

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Т... жэлэй гурбадахи жэлэй таря... ряалга эхилбэ» гэһэн рубри... ро А. Рыжков В. Островский ... рой корреспонденци. «Хонин ... лай халуун хаһа» — редакци... статья. ТАСС-ай материалну...

Хоёрдохи хуудаһанда: «Э... хилэл ба голхорол» — В. Ав... вагай статья. «Мяханай ... ба тэрэнэй ерээдүй» гэһ... Вахрушевай статья. «Түрэл ... доторнай» гэһэн рубрика ... информацинууд. Нютаг нют... һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: «... син хүбүүн» — Р. Макальска... очерк. Хилын саанаһаа ер... мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Н... нютагай һонин. Спорт. Соноо... нууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУД...

18 чаһаа кинофильм. ... чаһаа «Холо ойрын һонин». ... час 20 минутаһаа хүдөө аж... хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюул... һан «Агрономой үдэр» г... дамжуулга. 19 час 30 ми... һаа «Ород арадай хатар ба ... нууд» гэһэн концерт. 20 ... һаа спортын һонин. 20 час ... минутаһаа «Тогда в тайге» ... һэн уран һайханай телеви... но фильм. 21 час 55 минут... ТАСС-ай лентээр абтаһан ... риалнууд. 22 час 05 минут... «Девять дней одного года» ... һэн уран һайханай фильм.

Редактор

Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

СОНОСХОЛ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1960 оной августын 30-най № 1311 тогтоолоор баталагдаһан, загаһа барилгын гуримай ёһоор, **загаһа али болохоор барилга хоригдоно:**

Байгал далайн Сэлэнгын адаг шадарай гүйхэн уһанууд соо, хилэнь: урда таладань Боярск хушууһаа Голоустная гэжэ гол хүрэтэрхи линеэр, хойто таладань Облом гэжэ хушууһаа Анга гол, Истокско ба Посольско хоолойнуудаар гараһан линеэр, Провал тохойдо, Сэлэнгэ мүрэндэ (Монгол Арадай Республикын хилэһээ адагтань хүрэтэр), тэрэнэй адагта, аса һалаануудта — августын 20-һоо ноябриин 10 хүрэтэр.

Баргажанай аймагай гол мүрэнүүдтэ августын 20-һоо октябриин 31 хүрэтэр.

Кичера, Дээдэ Ангар мүрэнүүдэй адагһаа дээгүүрхи газарһаа эдэ мүрэнүүдээр Бирекан хушууе Сухая Гошка гэжэ булагай адагта, холбоһон линеэр Омулевко, Ракинда Хайракан, Власиха, Телесма, Катера ба Харчевна гэжэ хоолойнуудта сентябриин 10-һаа октябриин 31 хүрэтэр.

Энэ үе соо хорюултай уһануудай зонодо һэлюуртэй ба мотоорно лодконуудаар тамаралга, тэрэшэлэн Байгал далайда шудхан ородог бүхы гол мүрэнүүдтэ түрһэеэ хаяха ба хаяһан омоли барилга хоригдоно.

Загаһа барилгын гуримые эбдэһэнэй түлөө зэмэтэйшүүл хуулиин ёһоор харюусалгада хабаадуулагдаха.

Байкалрыбвод.

Манай адрес, телефонуу...

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности ... строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, ... формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машин... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при С... зете Министров БурАССР.

Н-1822. Зак. № 818.